

I. WPROWADZENIE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Czerwionka – Leszczyny zostało opracowane na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*,
- rozporządzenie ministra infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Podstawę formalną opracowania stanowią:

- uchwała nr XV/136/07 Rady Miejskiej w Czerwionce - Leszczynach z dnia 26 października 2007 roku w sprawie *przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny*,
- umowa nr 342/3/2008 zawarta w dniu 19 marca 2008 roku pomiędzy Gminą i Miastem Czerwionka - Leszczyny a Pracownią Urbanistyczną w Rybniku sp. z o. o. z siedzibą w Rybniku, przy ul. Sobieskiego 15, 44-200 Rybnik.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, określa lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu zasad określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pełni zatem trzy podstawowe funkcje:

- stanowi akt polityki przestrzennej gminy określając politykę rozwoju przestrzennego gminy,
- wpływa na zasady kształtowania przestrzeni określane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego koordynując ich ustalenia,
- studium może również stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

Studium, określając ogólne kierunki i zasady rozwoju przestrzennego gminy jest kompromisem pomiędzy polityką rozwoju prowadzoną przez władze gminy, oczekiwaniami mieszkańców oraz obiektywnymi potrzebami i wymaganiami funkcjonalnymi danej jednostki osadniczej. W przyjętej metodzie sporządzania w/w studium jego podstawowym zadaniem jest odczytanie obecnej struktury funkcjonalno – przestrzennej, a następnie ustalenie zmian tej struktury, jako prognoza osiągnięcia założonych celów rozwoju.

W toku prac nad stworzeniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla gminy i miasta Czerwionka – Leszczyny korzystano z następujących opracowań:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,
- Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny na lata 2007 – 2020,
- Opracowania Ekofizjograficznego dla gminy Czerwionka – Leszczyny w jej granicach administracyjnych,
- tekstu ustaleń Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny z 1999 roku,
- Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny,
- Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Czerwionka – Leszczyny,

- Planu Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny,
- Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny (aktualizacja),
- Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny,
- Planu Rozwoju Sołectw Bełk, Palowice, Stanowice, Szczekowice.

Dokument studium składa się z trzech części:

- A – uwarunkowania rozwoju gminy,
- B – tekst ustaleń studium,
- C – uzasadnienie przyjętych rozwiązań, synteza opracowania.

Integralną część studium stanowią również następujące rysunki:

- Rysunek nr 1 – Uwarunkowania rozwoju gminy – układ jednostek urbanistycznych – 1: 10 000,
- Rysunek nr 2 – Uwarunkowania przyrodnicze rozwoju gminy – 1: 10 000,
- Rysunek nr 3 – Uwarunkowania kulturowe rozwoju gminy – 1: 10 000,
- Rysunek nr 4 – Ustalenia studium – kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy – 1: 10 000,
- Rysunek nr 5 – Ustalenia studium – zasady ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego – 1:10 000,
- Rysunek nr 6 – Ustalenia studium – kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej – 1: 10 000.

Elementem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko, wykonana zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2008, nr 199, poz. 1227).

Oddzielną część opracowania stanowi dokumentacja prac planistycznych prowadzonych w trakcie prac studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmująca czynności formalno – prawne i merytoryczne związane z jego opracowaniem.

Ilustracje zawarte w tekście:

- Położenie gminy i miasta Czerwionka – Leszczyny w układzie województwa śląskiego,
- Położenie gminy i miasta Czerwionka – Leszczyny w układzie aglomeracji rybnickiej,
- Układ jednostek strukturalnych gminy,
- Układ i oznaczenia jednostek urbanistycznych tworzących obecną strukturę funkcjonalno – przestrzenną gminy,
- Model istniejącego układu funkcjonalno – przestrzennego,
- Hipsometria,
- Układ terenów górniczych i obszarów górniczych oraz filary ochronne,
- Zbiorniki wód podziemnych,
- Układ hydrograficzny,
- Elementy struktury przyrodniczej,
- Strefy ochrony konserwatorskiej,
- Obszary obserwacji archeologicznej,
- Obiekty i założenia wpisane do rejestru zabytków,
- Główne zagrożenia rozwoju,
- Elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie prawnej,
- Obszary działań ochronnych parku CKRW udostępnione dla różnych form zagospodarowania – strefy funkcjonalno – przestrzenne wg projektu planu ochrony parku

- Propozycja zmian granic parku krajobrazowego,
- Proponowane formy ochrony przyrody,
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w okresie do 2020 roku,
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w terenie górniczym *Dębieńsko I* w latach 2010 – 2020
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w terenie górniczym *Dębieńsko I* w latach 2021 – 2030
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w terenie górniczym *Dębieńsko I* w latach 2031 – 2040
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w terenie górniczym *Dębieńsko I* w latach 2041 – 2050
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w terenie górniczym *Dębieńsko I* w latach 2051 – 2060
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w terenie górniczym *Dębieńsko I* w latach 2051 – 2060 - Zalewiska - Prognozowane osiadania terenu na tle aktualnego stanu ukształtowania obszaru
- Prognoza wpływów eksploatacji górniczej w terenie górniczym *Dębieńsko I* w latach 2051 – 2060 - Zalewiska - Prognoza osiadania terenu w latach 2051 – 2060 - Zalewiska - Prognoza zmian ukształtowania obszaru
- Zaopatrzenie w wodę,
- Odprowadzanie ścieków,
- Zaopatrzenie w gaz,
- Zaopatrzenie w energię elektryczną,
- Komunikacja kołowa
- Komunikacja kolejowa
- Komunikacja rowerowa, szlaki turystyczne
- Trasy komunikacji autobusowej
- Uciążliwości autostrady A1
- Rolnicza przestrzeń produkcyjna.
- Rolnicza przestrzeń produkcyjna – grunty gospodarstwa rolnego Krzysztof Smyczek
- Wnioski do studium
- Wniosek „Karbonia”

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

1. Położenie i powiązania gminy

Gmina i miasto Czerwionka – Leszczyiny położona jest w południowo – zachodniej części województwa śląskiego, w obrębie dwóch jednostek fizyko – geograficznych: Płaskowyżu Rybnickiego i Wyżyny Katowickiej. Te dwie jednostki rozdzielone są doliną rzeki Bierawki, która przepływa przez teren gminy. Płaskowyż Rybnicki obejmuje południową część górnosląskiego zagłębia węglowego, a główne bogactwa naturalne stanowią węgiel kamienny, sól kamienna, gips i siarka.

Podział administracyjny kraju sytuuje gminę jako część powiatu rybnickiego, a odległość dzieląca gminę od stolicy województwa – Katowic wynosi około 40 km. Miasto tworzą cztery dzielnice (Czerwionka, Leszczyiny, Czuchów, Dębieńsko), a gminę sześć sołectw (Bełk, Książenice, Palowice, Przegędza, Stanowice, Szczekowice). Gmina i miasto zajmują powierzchnię 114,6 km², na której zamieszkuje 40.954 osób (dane GUS, stan na 31.XII.2006).

Gmina graniczy z miastami Rybnik (zachód), Żory (południe), Orzesze (wschód), Knurów (północ), oraz gminami Ornontowice (północny wschód) i Pilchowice (północny zachód).

Powiązania miasta i gminy wynikające z jej położenia i znaczenie w układzie województwa śląskiego i aglomeracji rybnickiej są następujące:

- gmina znajduje się na głównym kierunku powiązań pomiędzy centralnym obszarem województwa (ze stolicą w Katowicach) a Rybnikiem, jako głównym ośrodkiem aglomeracji rybnickiej, oraz Ostrawą jako głównym ośrodkiem aglomeracji karwińsko – ostrawskiej,
- wraz z pasmem lasów rudzko – pszczyńskich oraz lasami knurowskimi obszar miasta i gminy stanowi strefę buforową pomiędzy najbardziej zurbanizowanymi częściami województwa śląskiego,
- eksploatacja węgla kamiennego prowadzona w minionych latach przez byłą kopalnię Dębieńsko, sąsiedztwo kopalń węgla kamiennego w Ornontowicach i Knurowie, jak również planowane wznowienie działalności kopalni Dębieńsko I określają silne powiązania miasta i gminy Czerwionka – Leszczyzny z aglomeracją rybnicką, w której górnictwo jest nadal jednym z podstawowych czynników rozwoju,
- w strukturze powiązań z otoczeniem realizowany jest nowy element o znaczeniu ponadlokalnym (autostrada A1), który tworzy szanse dla rozwoju miasta i gminy, określając również ograniczenia w zagospodarowaniu terenów.

2. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu

Analizę dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenów przeprowadzono po określeniu poszczególnych jednostek urbanistycznych tworzących obecną strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta i gminy.

Przez strukturę funkcjonalno-przestrzenną rozumie się układ bardziej lub mniej powiązanych ze sobą jednostek urbanistycznych wraz z ich powiązaniem komunikacyjnymi i infrastruktury technicznej.

Jednostki urbanistyczne – to czytelnie wydzielające się w przestrzeni obszary o wyodrębniających się podobnych cechach funkcjonalnych, sposobie i formie zagospodarowania oraz uwarunkowaniach rozwoju.

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta i gminy analizowano w układzie jednostek funkcjonalnych tworzących miasto i gminę.

Jednostki te są następujące:

- jednostki tworzące miasto:
 - A – Czerwionka
 - B – Leszczyzny
 - C – Czuchów
 - D – Dębieńsko
- jednostki tworzące gminę:
 - E – Bełk
 - F – Książenice
 - G – Palowice
 - H – Przegędza
 - I – Stanowice
 - J – Szczejkowice

W/w jednostki strukturalne odpowiadają w przybliżeniu podziałowi miasta i gminy na dzielnice oraz sołectwa.

Korekty granic niektórych sołectw przeprowadzono w związku z ich powiązaniem z granicami realizowanej autostrady A1, która po wybudowaniu będzie silnym elementem podziału przestrzennego gminy.

Przy tak określonym podziale na jednostki strukturalne ich powierzchnie przedstawiają się następująco:

1. A – Czerwionka 663,6 ha
2. B – Leszczyny 962,5 ha
3. C – Czuchów 851,3 ha
4. D – Dębieńsko 1.344,6 ha
5. E – Bełk 1.537,9 ha
6. F – Książenice 1.651,9 ha
7. G – Palowice 1.197,9 ha
8. H – Przegędza 1.588,8 ha
9. I – Stanowice 559,3 ha
10. J – Szczekowice 1.074,6 ha

Obszar miasta obejmuje ok. 33,4 % ogólnej powierzchni jednostki administracyjnej, sołectwa obejmują około 66,6% tej powierzchni.

Analizując stan i formy zagospodarowania terenów występujące w Czerwionce – Leszczynach wydzielono 19 typów jednostek urbanistycznych o następujących symbolach i nazwach:

1. **M1** – mieszkaniowe wielorodzinne
2. **M2** – mieszkaniowe z przewagą zabudowy jednorodzinnej
3. **U1** – usługowe o znaczeniu ogólnomiejskim i dzielnicowym
4. **U2** – zespołów i obiektów usługowych
5. **U3** – sportowo-rekreacyjne
6. **P1** – działalności produkcyjnej, technologicznej, baz, magazynów
7. **P2** – obiektów i urzędzeń byłej kopalni „Dębieńsko”
8. **P3** – nieużytków przemysłowych
9. **P4** – obiektów i urzędzeń infrastruktury technicznej i obsługujących miasto,
10. **A1** – autostrady A1 – w budowie
11. **R1** – rolnicze z zabudową
12. **R2** – rolnicze bez zabudowy
13. **R3** – ośrodków produkcji rolniczej, obsługi rolnictwa oraz przetwórstwa rolnego,
14. **Z1** – obszarów leśnych i zadrzewień
15. **Z2** – dolin rzek i potoków
16. **Z3** – parkowe
17. **Z4** – cmentarzy
18. **Z5** – ogrodów działkowych
19. **W** – zbiorników wód, stawów, rzek i potoków.

Układ poszczególnych jednostek urbanistycznych pokazany jest na rysunku studium nr 1 – Uwarunkowania rozwoju, w skali 1:10 000.

Charakterystykę stanu przeznaczenia i zagospodarowania obszaru miasta i gminy oraz jej układ funkcjonalno-przestrzenny zilustrowany również na rysunku – „Model istniejącego układu funkcjonalno-przestrzennego” można przedstawić następująco:

1. Wydzielone jednostki urbanistyczne obecnej struktury funkcjonalno-przestrzennej tworzą obszary: zurbanizowany, urbanizujący się i będący poza urbanizacją.
Do obszarów zurbanizowanych zaliczają się jednostki urbanistyczne M1, M2, U1, U2, U3, P1, P2, P3, P4 o łącznej powierzchni około 1.795,0 ha; stanowi to około 15,7 % powierzchni ogólnej miasta i gminy.
Do obszarów urbanizujących się zaliczyć należy jednostki urbanistyczne R1, A1, R3, Z3, Z4, Z5 o łącznej powierzchni około 1.690,9 ha (około 14,8 % powierzchni gminy).
Do obszarów będących poza urbanizacją zaliczają się jednostki urbanistyczne R2, Z1, Z2, W, o łącznej powierzchni około 7.754,8 ha (około 67,8 % powierzchni gminy).
W ogólnym bilansie stanu obecnej urbanizacji miasta i gminy należy uwzględnić udział terenów komunikacji kołowej i kolejowej, co określa ogólne proporcje terenów wyłączonych z urbanizacji do zurbanizowanych i urbanizujących się jako około 68 % do około 32 %.
2. Silnym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej jest autostrada A1, która dzieli obszar gminy na część wschodnią – silnie zurbanizowaną, z 2 dzielnicami (Czerwionka i Leszczyń) tworzącymi miasto oraz część zachodnią, w której pozostają, satelitarnie położone w stosunku do centrum, sołectwa (Dębieńsko Wielkie, Bełk, Palowice i Szczekowice) oraz największy obszar kompleksu leśnego gminy.
3. W układzie elementów liniowych wyróżniają się:
 - dolina rzeki Bierawki,
 - droga wojewódzka Nr 925 Rybnik – Katowice,
 - linie kolejowe Rybnik – Katowice, Rybnik – Pszczyna,
4. Układ osadniczy miasta i gminy tworzony jest przez pasma i jednostki satelitarne.
Pasmowy układ osadniczy tworzy zabudowa Czerwionki, Stanowic, Leszczyń i Przegędzy, w których zabudowa wykazuje tendencje do zlewania się w jeden obszar. Podobny układ pasmowy występuje w łączeniu się sołectwa Dębieńsko Stare i wschodniej części sołectwa Czuchów oraz w łączeniu się zabudowy Bełku z zabudową Orzesza.

Jednostkami satelitarnymi w tym układzie są przede wszystkim Szczekowice i Palowice, ale również Książenice, zachodnia część Czuchowa i Dębieńsko Wielkie, które odcięte jest od całości układu autostradą.
5. Ośrodkami wiodącymi w układzie osadniczym są Czerwionka i Leszczyń, w których rozwijają się niezależnie ośrodki usługowe.
6. Istotnymi elementami struktury funkcjonalno-przestrzennej są: regionalny korytarz ekologiczny lasów rudzko-pszczyńskich oraz enklawy leśne występujące pomiędzy Książenicami i Czuchowem, Dębieńskim Wielkim i Bełkiem oraz w północno-wschodniej części gminy jako część kompleksu lasów knurowskich.
7. Układ funkcjonalno-przestrzenny uzupełniony jest o kompleksy rolne występujące jeszcze pomiędzy Czerwionką i Leszczyńcami oraz po południowej stronie drogi Rybnik – Katowice.
8. W centralnej części układu znajduje się obszar byłej kopalni „Dębieńsko”, który bezpośrednio powiązany jest z Czerwionką i Dębieńskiem.
9. Ważnym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej są budowane aktualnie węzły autostradowe w Bełku i Dębieńsku.

III. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Ład przestrzenny to takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Wizerunek miasta i gminy kształtowany jest poprzez charakter zabudowy jej dzielnic i sołectw oraz odbiór widoków obszarów rolnych i leśnych.

Ocena stanu ładu przestrzennego przy tak zróżnicowanym układzie osadniczym i różnych czynnikach jego rozwoju jest trudna do zdefiniowania, gdyż będzie to zawsze ocena subiektywna autorów n/n opracowania.

Dlatego w ramach badania uwarunkowań rozwoju przeprowadzona została inwentaryzacja fotograficzna poszczególnych jednostek tworzących układ osadniczy miasta i gminy – jako udokumentowanie stanu pozwalające na ocenę indywidualną wizerunku miasta i gminy, zarówno pod względem występujących walorów krajobrazu oraz koniecznych zmian jej wizerunku.

Z analizy stanu ładu przestrzennego miasta i gminy na podstawie powyższych zdjęć fotograficznych oraz przeprowadzonych wizji w terenie można wyprowadzić następujące wnioski:

1. Na obszarze miasta i gminy występują zróżnicowane krajobrazy, które można podzielić na:
 - krajobrazy dzielnic Czerwionka i Leszczyzny silnie zurbanizowane z zabudową wielorodzinną oraz historyczną o dużych wartościach kulturowych,
 - krajobrazy sołectw satelitarne położonych do centrum, na obszarze których występuje ekstensywna zabudowa jednorodzinna usytuowana wzdłuż ulic. Na obszarach tych jednostek występują znaczne obszary terenów otwartych, nieurbanizowanych w formie obszarów rolnych, łąk i pastwisk oraz obszarów leśnych,
 - krajobrazy przemysłowe byłej kopalni „Dębieńsko” znajdujące się w centrum obszaru zurbanizowanego tworzonego przez Czerwionkę i Dębieńsko,
 - krajobrazy placów budów poszczególnych odcinków autostrady A1.
2. Charakterystycznym elementem zagospodarowania poszczególnych jednostek osadniczych jest występowanie w ich centralnych rejonach obiektów użyteczności publicznej, przy czym przestrzenie publiczne wokół tych obiektów nie tworzą systemu, który można ocenić jako sprzyjający integracji mieszkańców. Obiekty kościołów w tych rejonach stanowią dominanty przestrzenne istotne w orientacji przestrzennej.
3. Bardzo zróżnicowane jest rozplanowanie i architektura zabudowy w poszczególnych sołectwach nabierające nieraz cech zabudowy chaotycznej z elementami dysharmonizującymi.
4. W krajobrazie obszarów rolnych gminy występuje szereg alej, które powinny być zachowane i kontynuowane.
5. Dominantą przestrzenną w układzie miasta i gminy jest Góra Ramża oraz hałdy byłej kopalni „Dębieńsko”.
6. Poprawa wizerunku miasta i gminy oraz ochrona występujących wartości krajobrazu może być realizowana poprzez zwiększenie udziału zespołów zabudowy zorganizowanej przestrzennie oraz przeciwdziałanie rozpraszaniu się zabudowy.

DZIELNICA CZERWIONKA

Widok na dawną kopalnię „Dębieńsko” z ul. Nowy Dwór

Widok na Zakład Odsalania i dawną Kopalnię z ul. Lompy

Zbiornik „Tama” – w tle zabudowa centrum Czerwionki

Zbiornik „Tama”

Zabudowa przy ulicy Kopalnianej

Ulica 3 Maja – widok na kościół ewangelicki

Zespół Szkół przy ulicy 3 Maja

Ulica 3 Maja w rejonie targowiska

Kościół p.w.Najświętszego Serca Pana Jezusa przy ul.3 Maja

Zabudowa przy ulicy Kościuszki i Głowackiego

Zabudowa przy ulicy Wolności

Zabudowa przy ulicy Wolności

Boisko K.S. 23 Górnik Czerwionka przy ulicy Wolności

Przedszkole Nr 6 przy ulicy Wolności

Zabudowa przy ulicy Hallera

Zespół Szkół Nr 3 przy ulicy Kombatantów

Tereny sportowe przy Zespole Szkół

Zabudowa przy ulicy Kombatantów

Zabudowa przy ulicy Mickiewicza

Zabudowa mieszkalno – usługowa przy Rynku

Budynek Urzędu Miasta przy ulicy Parkowej

Budynek Urzędu Miasta przy al.św.Barbary – dawny dwór

Ulica Parkowa – widok w kierunku ronda

Kościół p.w.św.Józefa przy ulicy Parkowej

Zabudowa wielorodzinna i usługowa przy ul.Jana Pawła II

Zabudowa wielorodzinna przy ul.Jana Pawła II

Ulica Parkowa w rejonie cmentarza

Ulica Furgoła w rejonie mostu na rzece Bierawka

Dolina rzeki Bierawki – widok z ulicy Furgoła

Ulica Furgoła – widok w kierunku ronda

Rondo w centrum Czerwionki

Ulica 3 Maja w rejonie skrzyżowania z ulicą Kruczkowskiego

Ulica 3 Maja w rejonie skrzyżowania z ulicą Rostka

Ulica 3 Maja w rejonie skrzyżowania z ulicą Hallera

Zabudowa przy ul. Wolności nad zbiornikiem „Tama”

Ogrody działkowe przy ulicy Kolejowej

Ulica Furgota – widok w kierunku Dębieńska

Szkoła Podstawowa nr 4 i Gimnazjum nr 3 przy ul.Furgota

Park przy ul.Furgota

Budynek Domu Kultury przy ul.Furgota

Ulica Furgota w rejonie skrzyżowania z ulicą Leśną

Ulica 3 Maja – główna brama dawnej Kopalni „Dębieńsko”

Dawna Kopalnia „Dębieńsko” – widok z ulicy 3 Maja

Dawna Kopalnia „Dębiesko” – widok z ulicy 3 Maja

Linia kolejowa Rybnik – Katowice w rejonie dawnej kopalni

Dawna Kopalnia „Dębiesko” – widok od strony linii kolejowej

Hałdy dawnej Kopalni „Dębiesko”

Hałdy dawnej Kopalni „Dębiesko”

Hałdy dawnej Kopalni „Dębiesko”

Hałdy dawnej Kopalni „Dębiesko”

DZIELNICA LESZCZYNY

Ulica Ks.A.Pojdy w rejonie skrzyżowania z ulicą Dworcową

Linia kolejowa Rybnik - Katowice w rejonie dworca

Ulica Rybnicka przy skrzyżowaniu z ulicą Ks.A.Pojdy

Dom Kultury przy ulicy Ligonía

Zabudowa wielorodzinna przy ulicy Ligonía

Budynek biurowy Zakładu Gospodarki Komunalnej

Skrzyżowanie ulic Ligonía i Morcinka

Zabudowa wielorodzinna przy ulicy Broniewskiego

Pomnik Więźniów Oświęcimskich przy ulicy Dworcowej

Dworzec kolejowy

Boisko K.S. „Piast” Leszczyny przy ulicy Sportowej

Tereny rolne pomiędzy ulicami Dworcową i Konopnickiej

Park przy ulicy Sportowej - w tle budynki wielorodzinne

Ogrody działkowe w rejonie targowiska

Ulica Morcinka – Targowisko miejskie

Zabudowa mieszkalno – usługowa przy ulicy Ks.A.Pojdy

Dawny zamek w Leszczynach przy ulicy Ks.A.Pojdy

Tereny rolne i zieleni niskiej w rejonie ulicy Konopnickiej

Zabudowa wielorodzinna w rejonie ulicy Konopnickiej

Zabudowa wielorodzinna w rejonie ulicy Konopnickiej

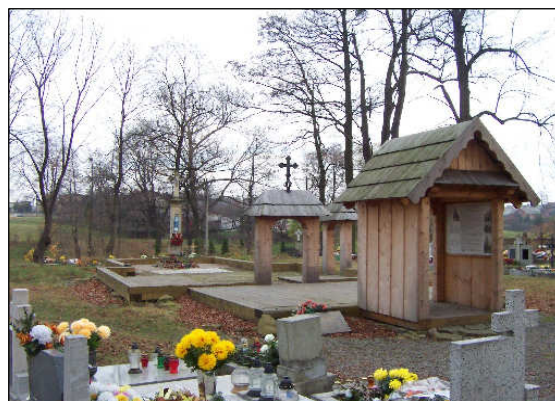

Widok kościoła i cmentarza z ulicy Czereśniowej

Ulica Ks.A.Pojdy – widok w kierunku kościoła

Stary cmentarz przy ulicy Ks.A.Pojdy

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej przy ulicy Ks.A.Pojdy

Dojazd do Leszczyn ulicą Ks.A.Pojdy od strony Przegędzy

Skrzyżowanie ulic Ks.A.Pojdy i Powstańców

Ulica Narutowicza w rejonie skrzyżowania z ulicą Ks.A.Pojdy

Ulica Armii Krajowej przy skrzyżowaniu z ulicą Powstańców

DZIELNICA CZUCHÓW

Skrzyżowanie ulicy 3 Maja i Kochanowskiego

Ulica 3 Maja – w tle kościół p.w. Wniebowzięcia NMP

Zabudowa mieszkaniowo – usługowa przy ulicy 3 Maja

Ulica 3 Maja – widok w kierunku dawnego dworu

Daw

Szkoła Podstawowa Nr 6 i

Dolina rzeki Bierawki

Ulica Cmentarna – most na rzece Bierawce

Zabudowa szeregowa przy ulicy Tęczowej

Ulica Kopalniana – boisko K.S. Płomień Czuchów

Zabudowa jednorodzinna przy ulicy Waryńskiego

Budynki dwurodzinne przy ulicy Topolowej

Zabudowa jednorodzinna przy ulicy Swobody

Zabudowa jednorodzinna przy ulicy Swobody

Budynki mieszkalno – usługowe przy ulicy 3 Maja

Budynki mieszkalno – usługowe przy ulicy Kochanowskiego

DZIELNICA DĘBIEŃSKO

Widok w kierunku Dębieszka z hałdy nieczynnej kopalni

Widok w kierunku Dębieszka z hałdy nieczynnej kopalni

Dojazd do Dębieszka ulicą Furgoła od strony Czerwionki

Zabudowa przemysłowa przy ulicy Furgoła

Ulica Furgoła - widok w kierunku ulicy Jesionka

Skrzyżowanie ulic Furgoła, Odrodzenia i Jesionka

Ulica Jesionka przy skrzyżowaniu z ulicą Furgoła

Ulica Jesionka – widok w kierunku skrzyżowania z ul. Furgota

Ulica Odrodzenia przy skrzyżowaniu z ulicą Kołtąja

Gimnazjum nr 6 przy ulicy Kołtąja

Przedszkole i budynek OSP przy ulicy Kołtąja

Zabudowa przy ulicy Odrodzenia

Dojazd do Dębieszka od strony Omontowic

Kościół p.w.Św. Jerzego przy ulicy Zabrzeńskiej

Widok kościoła p.w.Św.Jerzego od strony ulicy Borowej

Cmentarz – widok od strony ulicy Prostej

Ulica Prosta – widoczne Przedszkole i Szkoła Podstawowa

Szkoła Podstawowa Nr 8 przy ulicy Prostej

Skrzyżowanie ulic Zabrzeńskiej, Bełkowskiej i Grabowej

Ulica Zabrzeńska w rejonie kościoła

Ulica Bełkowska – widok w kierunku ulicy Zabrzeńskiej

Budynek OSP przy ulicy Bełkowskiej

Kompleksy rolne pomiędzy ulicami Ormontowicką i Cichą

Zabudowa przy ulicy Borowej

Budowa autostrady A1 – węzeł Dębieńsko

Budowa autostrady A1 – węzeł Dębieńsko

Budowa autostrady A1 – węzeł Dębieńsko

Budowa autostrady A1 – węzeł Dębieńsko

Aleja kasztanowców przy ulicy Bełkowskiej

Widok w kierunku Dębieńska od strony góry „Ramża”

SOŁECTWO BEŁK

Zabudowania dawnego folwarku przy ulicy Majątkowej

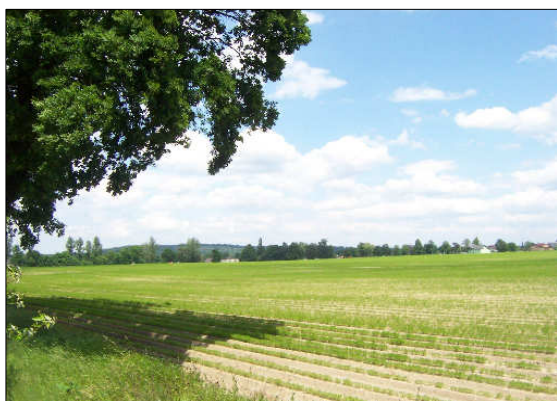
Staw przed folwarkiem

Ulica Szczekowicka – widok w kierunku Marynowa

Ulica Główna – widok w kierunku centrum sołectwa

Kompleksy rolne przy ulicy Szczekowickiej

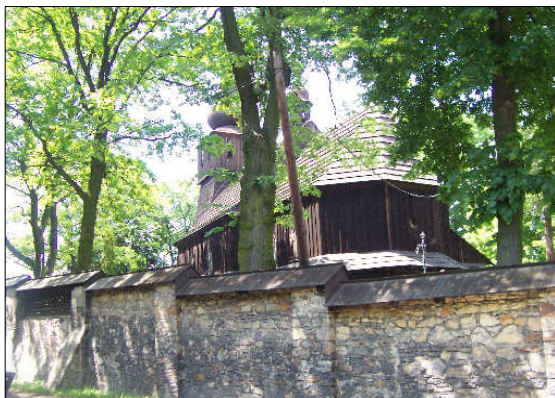
Widok z ulicy Szczekowickiej w kierunku wzgórza „Ramża”

Ulica Palowicka – widok w kierunku centrum sołectwa

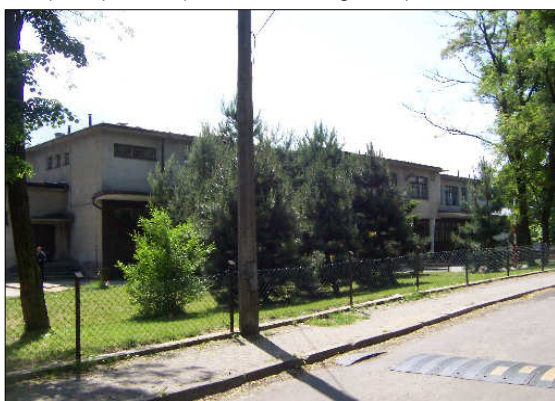
Budynek Straży Pożarnej przy ulicy Palowickiej

Zabytkowy kościół p.w. św. Marii Magdaleny

Kościół p.w. św. Jana Sarkandra przy ulicy Głównej

Zespół Szkół Nr 5 przy ulicy Szymochy

Budynek Przedszkola przy ulicy Kościelnej

Ulica Główna w centrum sołectwa

Ulica Główna – widok w kierunku Zawady

Zakład przemysłowy przy ulicy K.Miarki

Linia kolejowa Rybnik-Katowice w półn. części sołectwa

SOŁECTWO KSIĄŻENICE

Dojazd do Książenice ulicą Teofila Brzozy od strony Kamienia

Kościół Niepokalanego Serca NMP w centrum sołectwa

Ulica ks. Adolfa Pojdy – widok w kierunku Szczygłowic

Szkoła Podstawowa przy ulicy ks. Adolfa Pojdy

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej przy ulicy Klimka

Ulica Klimka – widok w kierunku centrum sołectwa

Cmentarz przy ulicy ks. Adolfa Pojdy

Dojazd ulicą ks. Adolfa Pojdy od strony Kamienia

SOŁECTWO PALOWICE

Dojazd do Palowic ulicą Dębową od strony Woszczyc

Ulica Bełkowska – widok w kierunku Bełku

Skrzyżowanie ulic Bełkowskiej, Dębowej i Wiejskiej

Skrzyżowanie ulic Bełkowskiej, Dębowej i Wiejskiej

Kościół p.w. Trójcy Przenajświętszej przy ulicy Woszczyckiej

Kościół p.w. Trójcy Przenajświętszej przy ulicy Woszczyckiej

Budynek dawnego dworu w centrum sołectwa

Budynek dawnego dworu - widok od strony parku

Kaplica św. Jana Nepomucena przy ulicy Wiejskiej

Kaplica św. Floriana przy ulicy Zazdrosnej

Szkoła Podstawowa przy ulicy Dębowej

Boisko Klubu Sportowego „Orzeł Palowice”

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej przy ulicy Wiejskiej

Ulica Wiejska

Skrzyżowanie ulic Wiejskiej, Woszczyckiej i Serokiej

Ulica Szeroka

Ulicy Wiejska – widok od strony Szczekajkowic

Staw przy ulicy Dębowej, w tle zabudowa ulicy Szkolnej

Pojezierze Palowickie – początek ścieżki dydaktycznej

Pojezierze Palowickie – Staw Węglownik

Pojezierze Palowickie – Stawy łańcuchowe

Pojezierze Palowickie – Stawy łańcuchowe

Pojezierze Palowickie – Staw Garbocz

„Gichta” – wieża wsadu piecowego dawnej huty „Waleska”

SOŁECTWO PRZEGĘDZA

Dojazd do Przegędzy od strony Stanowic

Dojazd do Przegędzy od strony Leszczyń

Widok ulicy Mikołowskiej w kierunku Rybnika

Widok ulicy Mikołowskiej w kierunku Stanowic

Ulica Mikołowska – widok centrum sołectwa

Ulica Damrota - widok od strony ulicy Mikołowskiej

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Przegędzy

Szkoła Podstawowa w Przegędzy

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej

Ulica Mikołowska - widok w kierunku Rybnika

Zabudowa przy ulicy Piaskowej

Boisko Klubu Sportowego „Czarni Przegęda”

Zabudowa przy ulicy Szkolnej

Zabudowa przy ulicy Szkolnej

Budynki jednorodzinne przy ulicy Powstańców

Zabudowa ulicy Dworcowej

SOŁECTWO STANOWICE

Dojazd do Stanowic ulicą Gliwicką od strony Szczekowic

Ulica Żorska – budowa autostrady A1

Ulica Żorska – budowa autostrady A1

Widok ronda w centrum sołectwa od strony ulicy Żorskiej

Widok od ronda w kierunku ulicy Wyzwolenia

Zabudowa ulicy Wyzwolenia – widok od strony cmentarza

Ulica Zwycięstwa – widok w kierunku ronda

Zabudowa usługowa przy ulicy Zwycięstwa

Kościół p.w. św. Jacka – widok od strony ulicy Zwycięstwa

Szkoła Podstawowa w Stanowicach

Budynek usługowy na placu przy ulicy Zwycięstwa

Widok Szkoły Podstawowej od strony ulicy Szkolnej

Zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Szkolnej

Zabudowa przy ulicach Szkolnej i Leszczyńskiej

Ulica Kościelna – widok w kierunku Czerwionki

Ulica Wyzwolenia – widok w kierunku Czerwionki

SOŁECTWO SZCZEJKOWICE

Dojazd do Szczekowic ulicą Palowicką od strony Palowic

Zabudowa przy ulicy Palowickiej

Boisko Klubu Sportowego „Borowik Szczekowice”

Dojazd do Szczekowic ulicą Gliwicką od strony Żor

Skrzyżowanie ulic Gliwickiej, Rybnickiej i Palowickiej

Budynek Domu Kultury i Straży Pożarnej przy ulicy Rybnickiej

Szkoła Podstawowa i Przedszkole przy ulicy Wiejskiej

Kościół p.w. Matki Boskiej Pośredniczki Wszelkich Łask

Widok zabudowy przy ulicy Rybnickiej

Ulica Gliwicka w centrum sołectwa

Zabudowa przy ulicy Gliwickiej

Widok w kierunku ulicy Betkowskiej

Ulica Gliwicka – widok w kierunku Stanowic

Ulica Wiejska – przejazd kolejowy na linii Rybnik - Żory

Budynek stacji kolejowej Szczekowice

Cmentarz przy ulicy Wiejskiej

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA

1. Rzeźba terenu i walory krajobrazu

Pod względem geomorfologicznym obszar gminy w przeważającej części wchodzi w skład Kotliny Raciborsko – Oświęcimskiej, zaś góra Ramża wyznacza początek Wyżyny Śląskiej. Płaskowyż Rybnicki obejmuje południową część górnośląskiego zagłębia węglowego gdzie fundament ze skał karbońskich pokrywają osady morza mioceńskiego, na powierzchni zaś zalegają gliny, żwiry i piaski czwartorzędowe. Wyżyna Katowicka powstała na podłożu węglonośnych skał karbońskich, na których zalegają dolomity i wapień środkowego triasu.

Obszar gminy to w głównej mierze krajobraz równinne, faliste, miejscami pagórkowate, mające pochodzenie polodowcowe. Rzeźba terenu została ukształtowana przez cieki wodne należące do zlewni Bierawki i Rudy. Na jej różnorodność wpływa również bogata sieć dolin rzecznych, a także liczne tereny bezodpływowe i wyrobiska. Teren wykazuje pochylenie w kierunku koryt płynących przez gminę rzek, a różnice w jego wysokości mogą dochodzić do kilkudziesięciu metrów. Najwyżej położony punkt gminy i zarazem najwyższe wzniesienie na obszarze Płaskowyżu Rybnickiego stanowi góra Ramża (324,5 m n.p.m.). Pozostała część gminy znajduje się na wysokościach od 240 m n.p.m. (rejon Przegędzy, dolina Bierawki) do 280 m n.p.m. (rejon Szczekowic). Ukształtowanie obszaru gminy pokazano na załączonym schemacie – *Hipsometria*.

Krajobraz gminy jest niejednorodny, generalnie charakteryzując się znacznym udziałem terenów otwartych oraz zwartych kompleksów leśnych. Krajobraz typowo miejski charakteryzuje dzielnice o największym stopniu zurbanizowania (Czerwionkę i Leszczyiny) znajdujące się w północnej i wschodniej części gminy. Krajobraz ten tworzony jest poprzez ścisłą zabudowę centrum, osiedla wielorodzinne, zakłady przemysłowe i obiekty handlowe oraz tereny przemysłowe byłej kopalni „Dębieńsko” oraz koksowni „Dębieńsko”. Pozostałe rejony gminy cechuje krajobraz typowo rolniczy, wiejski, z dominacją zabudowy jednorodzinnej z ogrodami, a także zabudowy gospodarczej. Zabudowa ta koncentruje się głównie w centrum sołectw, wzdłuż głównych dróg, miejscami wkraczając w otwarte tereny rolne. Duże obszary gminy zajmują lasy (porastające południową i północno – zachodnią część gminy), grunty rolne i zbiorniki wód powierzchniowych.

Najsilniejszą dominantę w krajobrazie stanowi usytuowany na górze Ramża radar meteorologiczny, który można dostrzec nawet z terenu gmin sąsiednich. Ciekawą dominantę stanowią również trzy zielone stożki w centrum Czerwionki, które są pozostałością po zrehabilitowanej hałdzie kopalni „Dębieńsko”. Lokalne dominanty krajobrazowe stanowią również obiekty sakralne leżące najczęściej w centrum sołectw. Krajobrazy miasta i gminy pokazane są na fotografiach wykonanych dla potrzeb opracowania. Zdjęcia załączone są w punkcie III opisu.

2. Warunki klimatyczne

Klimat jest jednym z najistotniejszych komponentów środowiska przyrodniczego, a jego najważniejszymi elementami składowymi są:

- temperatura powietrza,
- opady atmosferyczne,
- stosunki anemologiczne.

Czynniki te podlegają jednak modyfikacji przez uwarunkowania lokalne, do których zalicza się rzeźbę terenu (wysokość n.p.m., ekspozycja i nachylenie stoków itp.), charakter pokrycia terenu oraz rodzaj i stopień zanieczyszczeń powietrza na danym obszarze.

Pod względem klimatycznym obszar miasta i gminy Czerwionka – Leszczyiny znajduje się na pograniczu dzielnicy częstochowsko – kieleckiej i dzielnicy sudeckiej. Obszar ten jest częścią najcieplejszej strefy w Polsce, gdzie warunki klimatyczne są kształtowane przez ścierające się masy powietrza podzwrotnikowego, arktycznego i podbiegunowego. Częste wędrowki mas powietrza przemieszczających się z różnych stron (z południa przez Bramę Morawską, z północy i z Europy Wschodniej) powodują zmienność typów pogody, nadając klimatowi charakter przejściowy.

Średnia roczna suma opadów to około 750 mm, a czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi około 50 – 70 dni. Największa ilość opadów przypada na okres lata, które trwa około 90 dni, zima na omawianym obszarze trwa około 70 – 75 dni. Długość okresu wegetacyjnego wynosi około 235 dni, a średnia roczna liczba dni z opadem atmosferycznym to około 180. Przeważającym kierunkiem wiatrów jest kierunek południowo – zachodni i zachodni, co związane jest z położeniem gminy w sąsiedztwie Bramy Morawskiej. Średni roczny udział wiatrów wiejących z prędkością 1 – 3 m/s wynosi do 60%, można więc mówić o przewadze wiatrów słabych na terenie gminy. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi +7,5 °C, najniższa zanotowana temperatura powietrza wyniosła -24,8 °C, a najwyższa +37 °C.

3. Lasy, leśna przestrzeń produkcyjna

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie miasta i gminy Czerwionka – Leszczyiny wynosiła 4.649,3 ha, co stanowiło 39,7% jej powierzchni (stan na koniec 2006 roku, dane GUS). Lesistość gminy jest więc wysoka i przekracza średni wskaźnik lesistości dla kraju (około 29%) i województwa (31,7%). Zdecydowana większość gruntów leśnych była własnością Skarbu Państwa (89%), prywatni właściciele posiadali tylko 10,7% ogółu gruntów leśnych, a 0,3% pozostawało we władaniu gminy.

Lasy otaczają gminę praktycznie ze wszystkich stron, a ich największe kompleksy znajdują się przy południowej i zachodniej granicy (rejon Palowic, Szczykowiec, Przegędzy i Książenic), wchodząc w skład parku krajobrazowego *Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich* (CKKRW). W szacie leśnej dominują monokulturowe drzewostany sosnowe i lasy mieszane, a w trudniej dostępnych kompleksach leśnych przetrwały dzikie uroczyska będące pamiątką dawnej Puszczy Śląskiej.

Najcenniejszy fragment lasów na terenie gminy stanowi uroczysko *Głębokie Doły*, gdzie stwierdzono występowanie żywej buczyny sudeckiej, z jedynym na Wyżynie Śląskiej stanowiskiem żywca dziewięciolistnego. Na terenie gminy występują również grądy, lasy mieszane i liściaste. Można zatem zaliczyć lasy tu

występujące do lasów zbliżonych do naturalnych. Lasy stanowią najsilniejszy element struktury przyrodniczej gminy.

4. Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna

Charakter i jakość gleb determinuje budowa geologiczna obszaru, stąd też dominują na terenie gminy gleby piaszczyste wykształcone z piasków słabogliniastych, a największy udział w strukturze gruntów mają gleby bielcowe. W rejonie dolin rzecznych miejscami występują osady rzeczne i mady. Generalnie rzecz biorąc gleby na terenie gminy charakteryzują się średnią jakością, należąc do gleb kwaśnych, z poziomem próchnicznym o miąższości od 3 do 10 cm i zawierających około 1% substancji organicznej (bielice).

Tab. Struktura użytkowania gruntów w gminie Czerwionka – Leszczyiny w 2005 roku.

	ogółem [ha]	udział procentowy
powierzchnia użytków rolnych	5 039	44,21
grunty orne	3 945	34,61
sady	101	0,89
łąki	626	5,49
pastwiska	367	3,22
grunty leśne	4 665	40,92
pozostałe grunty i nieużytki	1 695	14,87

źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Gmina nie posiada w swojej strukturze gleb o najwyższej przydatności dla rolnictwa – czyli I i II klasy bonitacyjnej. Dominują na obszarze gminy gleby IV klasy bonitacyjnej, które stanowią około 62% ogółu gruntów ornych. Gleby lepsze (III klasy bonitacyjnej) stanowią tylko około 7% ogółu gruntów ornych. Pozostałe grunty to w przeważającej mierze gleby klasy V i na niewielkich obszarach klasy VI.

Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego, na terenie gminy Czerwionka – Leszczyiny w 2002 roku było 2704 gospodarstw rolnych. Ich struktura obszarowa była jednak bardzo niekorzystna, gdyż prawie 78% z nich posiadało powierzchnię do 1 ha włącznie, a kolejne 13% posiadało powierzchnię od 1 do 2 ha. Na terenie gminy nie występują gospodarstwa o powierzchni przekraczającej 50 ha, a gospodarstwa o powierzchni od 15 ha do 50 ha stanowiły tylko 0,26 % ogółu. Tak rozdrobniona działalność rolnicza utrudnia znacznie możliwość prawidłowego gospodarowania gruntami, jak również ich efektywne wykorzystanie. Niewielki areal gospodarstw obniża również ekonomiczną efektywność gospodarowania.

W użytkowaniu gruntów rolnych zdecydowaną przewagę mają rośliny zbożowe, których udział obejmuje prawie 85% areal. Uprawy ziemniaka stanowią nieco ponad 8% ogółu upraw. Pozostałe uprawy mają marginalne znaczenie w gospodarce rolnej gminy.

5. Zasoby wodne

5.1. Zasoby hydrogeologiczne

Przeważająca część gminy należy do przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego, wchodząc w skład podregionu przedkarpacko – śląskiego. Główny poziom użytkowy wody występuje w tym podregionie w utworach czwartorzędowych, na głębokości do 30 m, a przeciętna wydajność studni kształtuje się w przedziale od 2 do 30 m³/h. Piętro wodonośne czwartorzędu charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami hydrogeologicznymi, a jego wodonośność zależy od miąższości i wykształcenia litologicznego osadów. Wyższe warstwy tego poziomu wodonośnego są drenowane poprzez cieki powierzchniowe zlewni rzek Bierawki i Rudy. Odwadnianie nieczynnej kopalni „Dębieńsko” oraz ujęcie wód podziemnych zlokalizowane w rejonie Bełku powoduje drenaż niższych warstw wodonośnych tego poziomu. W południowej i centralnej części gminy utwory czwartorzędowe tworzą główny *Użytkowy Poziom Wód Podziemnych (UPWP) Q₁ Rejonu Górnej Odry*. Pod wschodnią częścią gminy znajduje się czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych „Bełk”, który posiadał rangę *Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP nr 350)*. Na chwilę obecną zbiornik ten nie posiada statusu zbiornika głównego ani użytkowego.

Triasowe i trzeciorzędowe piętra wodonośne mają zasięg lokalny i charakteryzują się niewielką zasobnością. Występujące w środkowo – wschodniej części gminy wody podziemne zalegające w utworach karbońskich wchodzą w skład *Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych C_{II} „Mikołów – Sosnowiec”*. W rejonie działalności górnictwa nastąpiło zaburzenie warunków hydrogeologicznych.

W rejonach niecek osiadania występują przecięcia zwierciadła wody podziemnej, co powoduje ich okresowe zalewanie. Nastąpiło także wymieszanie karbońskich poziomów wodonośnych, które w naturalnych warunkach oddzielone są od siebie utworami nieprzepuszczalnymi. Zasięg i występowanie wód podziemnych pokazano na schemacie *Zbiorniki wód podziemnych*.

5.2. Zasoby hydrograficzne

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć hydrograficzną, która w całości wchodzi w skład dorzecza Odry. Największe cieki przepływające przez gminę stanowią rzeki Bierawka i Ruda, przy czym Ruda płynie zasadniczo poza granicami gminy, na terenie której biorą jednak swój początek jej prawobrzeżne dopływy.

Bierawka, będąca największą rzeką na terenie gminy, bierze swój początek na terenie gminy Orzesze, na wysokości około 310 m n.p.m. Rzeka ta przepływa przez teren gminy ze wschodu na północ, w kierunku Knuruwa. Bierawka posiada nizinny charakter, odznaczając się śnieżno – deszczowym reżimem zasilania, z niewielką przewagą odpływu w okresie zimowym (58 – 60%). Długość rzeki wynosi 55,5 km, a powierzchnia jej zlewni to 393,6 km². Największe dopływy Bierawki na terenie gminy stanowią Potok Szczygłowski, Potok Jordanek i Potok Książenicki, a także inne mniejsze, nienazwane cieki wodne.

Uzupełnienie sieci hydrograficznej stanowią liczne małe stawy, jeziora i śródleśne oczka wodne. Część z nich posiada naturalny charakter, część jest pochodzenia antropogenicznego. Do najbardziej charakterystycznych i najbardziej znanych należy zespół śródleśnych stawów, tzw. Stawy Łańcuchowe, a także

staw *Jesionka*, *Gichta* i *Garbocz*, które są wykorzystywane jako stawy hodowlane. W centrum Czerwionki znajduje się, bardzo chętnie odwiedzany przez mieszkańców, zbiornik *Tama* zlokalizowany w dolinie Bierawki. Układ hydrograficzny gminy został przedstawiony na załączonym schemacie.

6. Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania

6.1. Gleby

Gleby – ze względu na ich bardzo długi proces tworzenia – uznaje się za dobra nieodnawialne, wymagające szczególnej ochrony. Ich ochrona jest tym bardziej uzasadniona, gdyż nie wykazują one żadnych zdolności do ochrony przed przenikaniem do nich substancji zanieczyszczających. Zanieczyszczenia są dodatkowo kumulowane w glebie i praktycznie nie podlegają migracji. Zdolność do akumulacji zanieczyszczeń pozostających w glebie przez niektóre gatunki roślin sprawia, że zanieczyszczone gleby nie nadają się do produkcji pewnych grup roślin jadalnych i pastewnych. Przeprowadzona w 1994 roku analiza składu chemicznego gruntów pozwoliła zakwalifikować większość terenów rolnych do kategorii A, co oznacza, że nie występują ograniczenia w produkcji żywności. Jedynie w północnej części gminy wprowadzono ograniczenia, gdyż zaobserwowano skażenie gleb metalami ciężkimi.

Podstawowe zagrożenie gleb, a właściwie zasobów gruntów rolnych, na terenie gminy stanowi ich przeznaczania na cele nierolnicze i nieleśne. Chodzi tutaj zwłaszcza o presję urbanizacyjną i związane z tym przeznaczanie gruntów rolnych pod zabudowę. Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych powoduje, że naturalne procesy ochronne i regeneracyjne nie funkcjonują prawidłowo i nie są w stanie ich ochronić.

Poprawa jakości gleb pozostających w rolniczym użytkowaniu może nastąpić poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, właściwe nawożenie oraz przeciwdziałanie zwiększaniu aktywności metali ciężkich. Ochronę gruntów rolnych przed zabudową mogą zapewnić zapisy planistyczne ograniczające prawo zabudowy na gruntach najlepszych klas bonitacyjnych, na terenach nieuźbrojonych w kanalizację sanitarną, bądź z dala od istniejącej zabudowy. W opracowywanym studium proponuje się więc kategorie obszarów chronionych przed zabudową, obejmujących również obszary rolne, jako równoważenie procesów urbanizacyjnych.

6.2. Wody

Gmina posiada bogatą sieć hydrograficzną, która stanowi jeden z jej najcenniejszych elementów środowiska przyrodniczego. Przyrodnicza funkcja wód jest jednak minimalizowana przez ich silne zanieczyszczenie. Bierawka i Ruda zostały na niektórych swych odcinkach obwałowane i wyregulowane, podobnie jak część płynących na terenie gminy cieków wodnych. Regulacje techniczne koryt rzek i cieków mają na celu w głównej mierze nawadnianie i odwadnianie terenów rolniczych oraz umożliwienie prowadzenia gospodarki stawowej. Regulacja dolin rzecznych oraz budowa na ich terenie urządzeń wodnych powodują jednak ich degradację, a ze względu na szereg uwarunkowań społecznych i gospodarczych niemożliwe jest ponowne rozregulowanie rzek. Obudowa techniczna rzek, a także przybliżanie się stref zabudowy do dolin rzecznych zmienia charakterystykę zlewni i warunki przepływu wody, co wpływa na zwiększenie zagrożeń powodziowych. Podstawowe znaczenie posiada więc zachowanie naturalnego

kształtu dolin rzecznych i zachodzących w nich procesów. Zapewnienie możliwości swobodnego prowadzenia wód w swoim korycie, jak również ochrona dolin przed wkraczaniem zabudowy zwiększy bezpieczeństwo powodziowe gminy i przyczyni się do poprawy stanu środowiska.

Stan fizyko – chemiczny wody klasyfikuje Bierawkę jako jedną z najbardziej zanieczyszczonych rzek w regionie. Nieco mniej zanieczyszczona jest Ruda, która przepływa na krótkim odcinku (ok. 3 km) wzdłuż południowych granic administracyjnych gminy, w sołectwie Szczekowice, przez zalesione rejony wchodzące w skład CKKRW. Zanieczyszczenie wód zależy wprost od ilości ścieków dopływających wprost do odbiornika, a także stopnia ich oczyszczenia. Pomimo działającego na terenie gminy zakładu odsalania słonych wód dołowych Bierawka prowadzi wody o wysokim stężeniu substancji rozpuszczonych i chlorków, co wskazuje na zanieczyszczenie jej wód przez słone wody dołowe z kopalń węgla kamiennego. Brak czynnych kopalń węgla na terenie gminy wskazuje, iż główne źródło tego typu zanieczyszczeń leży poza jej obszarem, gmina ma więc niewielki wpływ na jego ograniczenie. Problem zasolenia wód powierzchniowych jest jednak istotny w związku z planowanym wznowieniem eksploatacji węgla kamiennego w obszarze górniczym Dębieńsko. Bardzo silnie źródło zanieczyszczeń rzeki stanowią również ścieki komunalne. Niski stopień skanalizowania gminy, nieszczelne szamba i dzikie wyloty kanalizacji stanowią duże zagrożenie dla stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych. Poprawa stanu wody wymaga przeprowadzenia działań mających na celu likwidację dzikich wylotów ścieków, uszczelnienie szamb, a także pełne skanalizowanie gminy. Zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego oraz z wód opadowych z terenów zurbanizowanych, a nie posiadających systemu kanalizacji deszczowej stanowią mniejsze zagrożenie. O ile wody powierzchniowe posiadają tendencje do samooczyszczania (co jest jednak procesem długotrwałym i odbywającym się kosztem ich kluczowych składników), o tyle w przypadku zbiorników wód podziemnych odtworzenie jakości ich wód jest bardzo trudne, a często wręcz niemożliwe.

Jak wspomniano powyżej osobnym zagadnieniem pozostaje wpływ na stan wód powierzchniowych i podziemnych plan budowy kopalni węgla kamiennego *Dębieńsko I*.

Z prowadzeniem działalności górniczej wiążą się dwa zasadnicze zagrożenia dla wód: zrzut zasolonych wód dołowych do rzek oraz niebezpieczeństwo przerwania warstw izolujących od siebie poszczególne piętra i poziomy wodonośne (sztuczne połączenie hydrauliczne warstw rudzkich z karbońskimi). Plan organizacji produkcji w zakładzie górniczym przewiduje, iż całość słonych wód koniecznych do odprowadzenia ze złóż kierowana będzie do *Zakładu Odsalania Dębieńsko sp. z o.o.* Taki sposób zagospodarowania słonych wód gwarantuje minimalizację, bądź nawet całkowite wykluczenie ich negatywnego oddziaływania na wody powierzchniowe. W celu ochrony wód podziemnych planuje się pozostawienie filara bezpieczeństwa o miąższości od 100 m do 150 m pomiędzy wyrobiskami kopalni a spągami warstw orzeskich. Warstwa ta ma na celu ograniczenie (bądź wykluczenie) możliwości skoncentrowanego przepływu wód podziemnych pomiędzy górnymi ogniwami karbonu a warstwami rudzkimi.

Tab. Wskaźniki decydujące o klasie jakości wód w punktach badanych w zakresie monitoringu diagnostycznego i operacyjnego w 2007 roku

Nazwa punktu pomiarowego, lokalizacja	Klasa jakości wody w 2007 roku		Wskaźniki występujące w IV i V klasie jakości wód w 2007 roku	
	Monitoring diagnostyczny	Monitoring operacyjny	Wskaźniki w IV klasie jakości	Wskaźniki w V klasie jakości
Potok z Przegędzy ujęcie do Rudy, km 0,3	-	IV	barwa, zawiesina, BZT5, ChZT-Cr, przewodność elektrolityczna, mangan	azot Kjeldahla, chlorki
Potok z Kamienia ujęcie do Rudy, km 0,0	-	IV	zapach, barwa, zawiesina ogólna, BZT5, azot Kjeldahla	ChZT-Cr
Bierawka poniżej Dębieńska, km 40,8	-	V	zapach, barwa, azotany, azot ogólny	ChZT-Cr, amoniak, azot Kjeldahla, azotyny, fosforany, przewodność elektrolityczna, siarczany, chlorki
Potok Szczygłowski, ujęcie do Bierawki, km 0,3	-	V	zapach, barwa, ogólny węgiel organiczny, azot Kjeldahla, azotyny	ChZT-Cr, przewodność elektrolityczna, siarczany, chlorki

6.3. Powietrze

Stan powietrza atmosferycznego na terenie gminy zależy w głównej mierze od wpływu następujących czynników:

- emisji zorganizowanej pochodzącej ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niskiej emisji,
- emisji ze środków transportu i komunikacji,
- emisji transgranicznej (spoza terenu gminy),
- emisji niezorganizowanej.

Zanieczyszczenie powietrza związane jest przede wszystkim z wielkością emisji z wyżej wymienionych źródeł, a jego poziom uzależniony jest od warunków meteorologicznych panujących na danym obszarze. W przypadku stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są efektem ich przemieszczania, transformacji i usuwania z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy także od pory roku:

- w sezonie letnim poziom zanieczyszczeń utrzymuje się na w miarę stabilnym poziomie (zanieczyszczenia przemysłowe), mogą występować zanieczyszczenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych,
- w sezonie zimowym poziom emitowanych zanieczyszczeń gwałtownie rośnie, co związane jest ze zwiększonym spalaniem paliw stałych do celów grzewczych – powstaje zjawisko niskiej emisji.

Struktura zanieczyszczeń emitowanych na obszarze gminy obejmuje przede wszystkim zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł energetycznych – pyły, dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x), tlenek i dwutlenek węgla (CO, CO₂), benzo(a)piren (B(a)P). Głównym i jednym z najbardziej uciążliwych zakładów przemysłowych emitujących tego typu zanieczyszczenia jest Koksownia Dębieńsko należąca do Kombi-natu Koksochemicznego Zabrze. Aktualne uregulowania prawne z zakresu ochrony środowiska zmuszają

zakłady przemysłowe do przeprowadzenia znacznych inwestycji w instalacje chroniące środowisko, co przekłada się na wzrost znaczenia zanieczyszczeń pochodzących z innych źródeł, w tym szczególnie z niskiej emisji.

Ten rodzaj zanieczyszczeń ma wybitnie sezonowy charakter, ze szczytem przypadającym w miesiącach zimowych. Poprawa jakości powietrza związana jest z koniecznością wymiany tradycyjnych kotłów węglowych na nowoczesne urządzenia opalane gazem ziemnym lub olejem opałowym, niskoemisyjne kotły węglowe, bądź też włączenie zabudowy do istniejącego systemu ciepłowniczego.

Ocena stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzona przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach pod tytułem *Szоста roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2007 rok* klasyfikuje obszar gminy do strefy C.

Tab. klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna strefy z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia w 2006 roku.

	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy							Ogólna klasa strefy
	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	
Powiat rybnicki	A	A	C	A	B	A	A	C

Klasyfikacja ta oznacza, że obszar gminy cechuje się najbardziej niekorzystnym oddziaływaniem zanieczyszczeń na stan zdrowia ludzi. Obszar zakwalifikowano do klasy C, ze względu na przekraczanie dopuszczalnych stężeń 24 godzinnych i rocznych dla pyłu zawieszonego (PM10) i benzo(a)pirenu (B(α)P). Przeprowadzone pomiary dla pozostałych zanieczyszczeń, takich jak dwutlenek azotu (NO₂), ołów (Pb), ozon (O₃), tlenek węgla (CO), dwutlenek siarki (SO₂), arsen (As), nikiel (Ni), benzen (C₆H₆), klasyfikują gminę do strefy A. Należy zauważyć, iż najwyższe stężenia zanieczyszczeń (przekroczenia wartości dopuszczalnych) występują w sezonie jesienno – zimowym, co związane jest ze spalaniem paliw w celach grzewczych (niska emisja).

6.4. Odpady

Gospodarka odpadami w gminie Czerwionka – Leszczyiny prowadzona jest w oparciu o uchwałę nr XLVIII/422/06 Rady Miasta i Gminy w Czerwionce – Leszczynach, z dnia 27 czerwca 2006 roku w sprawie *ustalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyiny*. Zgodnie z tą uchwałą właściciele nieruchomości zobowiązani są do utrzymywania swojej nieruchomości i jej otoczenia w czystości (zbieranie śmieci, liści, uprzątnięcie błota i śniegu, usuwanie nawisów i sopli). Właściciele nieruchomości zobowiązani są również do jej wyposażenia w znormalizowane urządzenia służące do zbierania odpadów, jak również ich selektywnej zbiórki. Ze strumienia odpadów wydzielane są, w procesie segregacji „u źródła”, następujące ich kategorie: papier, szkło bezbarwne, szkło kolorowe, tworzywa sztuczne, odpady wielomateriałowe, metale, odpady komunalne ulegające biodegradacji.

Gmina na swoim obszarze nie posiada żadnych czynnych składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych. Na terenie gminy nie funkcjonują również żadne podmioty gospodarcze posiadające

instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Zakład Gospodarki Mieszkaniowej i Komunalnej posiada natomiast bazę surowców wtórnych zlokalizowaną przy ul. Polnej w Leszczynach, w której odpady podlegające selektywnej zbiórce są doczyszczane. Cały strumień zebranych odpadów wędruje następnie na składowisko firmy KOMART w Knurowie.

Istniejące na terenie gminy składowiska odpadów przemysłowych (hałdy skały płonnej) podlegają procesom rekultywacji. Na ich terenie działalność prowadzi firma ZOWER (Zakład Odzysku Węgla Elektrowni Rybnik), która zajmuje się pozyskiwaniem węgla z hałdy, a pozostały po tym procesie kamień jest zagospodarowywany jako materiał stanowiący podbudowę dróg. Budowa nowej kopalni węgla kamiennego (Dębieńsko I) spowoduje konieczność wskazania lokalizacji nowego składowiska odpadów przemysłowych. Projekt budowy kopalni przewiduje deponowanie skały płonnej na terenie pozostałym po rekultywowanej przez firmę ZOWER hałdzie. Część deponowanej skały zostanie przerobiona na kruszywo budowlane.

Selektywna zbiórka odpadów komunalnych obejmowała na koniec 2006 roku około 80% mieszkańców gminy. Ilość selektywnie zebranych odpadów kształtowała się w latach 2004 – 2007 na poziomie 2 – 4% ogółu zebranych odpadów. W dalszej perspektywie należy oczekiwać poprawy skuteczności zbierania i recyklingu odpadów, co będzie związane z realizacją zapisów gminnego programu gospodarki odpadami.

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej następuje obecnie i będzie realizowana nadal poprzez:

- zachowanie i ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- utrzymanie istniejących oraz wyznaczenie nowych stref ochrony konserwatorskiej;
- ochronę obiektów o charakterze zabytkowym wskazanych do objęcia gminną ewidencją zabytków;
- dokonywaną okresowo (co najmniej raz w trakcie kadencji Rady Miasta przez Miejską Komisję Urbanistyczno – Architektoniczną) analizę stanu oraz wartości estetycznych obiektów zrealizowanych i realizowanych obecnie oraz ich ewentualne zaliczenie w poczet dóbr kultury współczesnej;

1. Obiekty i założenia na obszarze gminy i miasta wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego:

- 1) Kościół parafialny pod wezwaniem świętej Marii Magdaleny z XVIII wieku, drewniany na podmurówce z kamienia, z wieżą Granice ochrony rozciągają się na całość obiektu w ramach ogrodzenia - teren cmentarza przykościelnego i obejmują również wyposażenie wnętrza (Bełk ul. Kościelna; rejestr zabytków nr A/558/66 5.02.66)
- 2) Układ urbanistyczny osiedla robotniczego KWK „Dębieńsko”, który tworzą:
 - układ planu osiedla

- zabudowa mieszkaniowa:
 - ulica Wolności 1,3,4,5,6,7,8,9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54
 - ulica Słowackiego 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,15
 - ulica Hallera 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
 - ulica Kombatantów 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9
 - ulica Mickiewicza 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
 - ulica Szkolna 1
 - budynek szkoły przy ulicy Kombatantów 8
 - zabudowa gospodarcza towarzysząca budynkom mieszkalnym:
 - ulica Kombatantów 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9
 - ulica Mickiewicza 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
 - ulica Wolności 13, 15, 19,21,23
 - układ zieleni - obsadzenie ulic
 - (Czerwionka; rejestr zabytków nr A/1550/95 10.11.95)
- 3) Park podworski z pałacem z końca XIX wieku w południowo-wschodniej części miasta; granice ochrony obejmują całość założenia z parkiem i dworkiem (Czerwionka Aleja św. Barbary 6; rejestr zabytków nr A/1281/81, 17.12.81)
 - 4) Kaplica św. Jana Nepomucena na obszarze dworskim, z XIX wieku, klasycystyczna, murowana, tynkowana; granice obejmują całość obiektu; (Czuchów ul. 3 Maja; rejestr zabytków nr A/544/66, 16.02.66)
 - 5) Założenie parku krajobrazowego z dworem z XIX wieku; granice ochrony obejmują całość założenia, czyli park wraz z dworem; (Czuchów, ul. 3 Maja; rejestr zabytków nr A/1272/81, 17.12.81)
 - 6) Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Jerzego z XIX wieku, murowany, tynkowany; granice ochrony rozciągają się na całość budowli w ramach ogrodzenia wraz z wyposażeniem wnętrza (Dębieńsko Wielkie, ul. Zabrzańska; rejestr zabytków nr A/594/66, 15.03.66)
 - 7) Park podworski wraz z dworem w północno-zachodniej części miasta, z końca XIX wieku; granice ochrony obejmują dworek wraz z parkiem wyznaczonym ogrodzeniem (Leszczyń, ul. Pojdy; rejestr zabytków nr A/1280/81 17.12.81)
 - 8) Figura Św. Jana Nepomucena w kapliczce (Leszczyń, ul. Pojdy 92, róg ul. Czereśniowej; rejestr zabytków nr B/545/80 17.12.80)
 - 9) Park podworski wraz z pałacem z końca XIX wieku; granice ochrony obejmują dworek wraz z parkiem wyznaczonym polami uprawnymi i drogami (Nowy Dwór ul. Nowy Dwór; A/1283/81, 17.12.81)
 - 10) Kościół parafialny pod wezwaniem Trójcy Świętej z XVII wieku, drewniany z wieżą i kruchtami. Granice obejmują cały obiekt w ramach ogrodzenia i wyposażenie (Palowice ul. Woszczycka; rejestr zabytków nr A/563/66, 5.02.66)

11) Dwór z resztkami parku z XIX wieku, klasycystyczny, murowany; granice ochrony rozciągają się na całość założenia w ramach założenia parkowego; (Palowice ul. Wiejska, rejestr zabytków nr A/597/66, 15.03.66)

12) Gichta - pozostałość po zabudowaniach huty „Waleska” - z XIX wieku, klasycystyczna, murowana (Palowice; rejestr zabytków nr A/599/66, 17.03.66)

Ponadto w rejestrze zabytków figuruje oficyna dworska z XIX wieku, klasycystyczna, murowana; usytuowana na południe od dworu; granice ochrony obejmują cały obiekt (obiekt nie istnieje) (Palowice ul. Wiejska; rejestr zabytków nr A/598/66, 17.03.66).

Obecnie obiekt nie istnieje (decyzja na rozbiórkę Starosty Rybnickiego AB-7351/671/2003 z dnia 5.12.2003 za zgodą konserwatora pozwolenie nr 4797/1377/03 z dnia 24.11.2003.

2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Tradycja strefowej ochrony konserwatorskiej doprowadziła do wyodrębnienia w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czterech rodzajów stref ochrony konserwatorskiej: stref „A” oraz „B” ochrony konserwatorskiej, strefy „K” ochrony krajobrazu, strefy „E” ochrony ekspozycji. Z analizy elementów poddanych ochronie wynika, że strefa „A” oraz strefa „B” dotyczy ochrony zachowanych elementów zabytkowych oraz ich historycznych założeń przestrzennych. W nawiązaniu do powyższych, istniejących stref ochrony konserwatorskiej proponuje się wprowadzenie bardziej precyzyjnego określenia nazwy, przedmiotu ochrony, celu oraz ustaleń dla obszarów stref, jak niżej:

2.1. Strefa ochrony konserwatorskiej „A” – „strefa rekonstrukcji historycznego układu urbanistycznego oraz ochrony obiektów zabytkowych”. Przedmiotem ochrony w strefie konserwatorskiej jest historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny oraz ochrona obiektów zabytkowych tworzących lub uzupełniających ten układ; Cel ochrony w strefie konserwatorskiej to „zachowanie, rewitalizacja oraz aktywizacja zabytkowych obiektów i założeń”. W strefie należy wprowadzić następujące ustalenia: zamierzenia inwestycyjne należy uzgadniać z państwową służbą ochrony zabytków; istniejący układ zieleni należy ochraniać, utrzymać oraz w miarę możliwości uzupełniać; dopuszcza się remont, modernizację oraz przebudowę obiektów; zakazuje się realizacji samodzielnych konstrukcji i urządzeń reklamowych; przy pracach ziemnych wskazany nadzór archeologiczny;

Teren strefy „A” obejmuje:

- 1) kościół drewniany p. w. Św. Marii Magdaleny wraz z otoczeniem w Bełku o numerze rej. 558/66,
- 2) teren kościoła p.w. Św. Jerzego – nr rej. 594/66 wraz z cmentarzem w Dębieńsku Wielkim,
- 3) kościół drewniany p.w. św. Trójcy – nr rej. 563/66 wraz z otoczeniem w Palowicach,
- 4) założenie dworsko –parkowe w Czuchowie – nr rej. A/1272/81 z kaplicą – nr rej. 544/66 wraz z terenem szkoły,
- 5) założenie pałacowo – parkowe przy ul. Pojdy w Leszczynach nr rej. A/1280/81,

- 6) założenie pałacowo – parkowe przy ul. Parkowej w Czerwionce – nr rej. 1281/81,
- 7) założenie dworsko parkowe „Nowy Dwór” w Leszczynach – nr rej. A/1283/81,
- 8) założenie dworsko – parkowe w Palowicach – nr rej. 597/66 oraz oficyna dworska w Palowicach nr rej - 598/66,
- 9) osiedle robotnicze KWK „Dębieńsko” w Czerwionce – nr rej. A/1550/95,
- 10) osiedle robotnicze przy ul. Kościuszki i Głowackiego w Czerwionce,
- 11) osiedle dozoru górniczego przy ul Młyńskiej w Czuchowie,
- 12) teren kościoła p.w. Wniebowzięcia N.M.P w Czuchowie,
- 13) teren obejmujący centrum Bełku z granica biegnąca ul. Główna, Wolności Kościelną wraz z kaplicą na wzgórzu i kościołem p.w. św. Marii Magdaleny
- 14) teren dawnego folwarku i gorzelni przy ul. Majątkowej w Bełku.

2.2. Strefa ochrony konserwatorskiej „B” – „strefa ochrony zachowanych obiektów i elementów zabytkowych”. Przedmiotem ochrony w strefie konserwatorskiej są zachowane zabytkowe obiekty i założenia. Cel ochrony w strefie konserwatorskiej to „zachowanie, rewitalizacja oraz aktywizacja zabytkowych obiektów i założeń”. W strefie należy wprowadzić następujące ustalenia: przed realizacją zamierzenia inwestycyjnego należy zasięgnąć opinii państwowej służby ochrony zabytków; istniejący układ zieleni należy ochraniać, utrzymać oraz w miarę możliwości uzupełniać; dopuszcza się remont, modernizację oraz przebudowę obiektów; przy pracach ziemnych wskazany nadzór archeologiczny;

Teren strefy „B” obejmuje:

- 1) gichtę w Palowicach - pozostałość po zabudowie huty „Waleska” – nr rej. 599/66,
- 2) zabudowę śródmieścia Czerwionki wokół osiedla robotniczego KWK „Debieńsko” wraz z zabudowa wzdłuż ulicy Furgoła oraz terenem folwarkiem przy ul. Furgoła,
- 3) folwark Stanowice Agencji Rolnej S.P. wraz z terenem zabudowy mieszkaniowej przy ul. Ściegienne-go,
- 4) fragment terenu kopalni „ Debieńsko” w Czerwionce,
- 5) osiedle robotnicze przy ul. Rybnickiej w Czuchowie,
- 6) teren cegielni przy ul. Leśnej w Czerwionce,
- 7) obszar obejmujący centrum Dębieńska Wielkiego wraz z pozostałością założenia folwarcznego,
- 8) budynki nadleśnictwa Paruszowiec w Przegędzy.

2.3. Strefa ochrony konserwatorskiej „E” - „strefa ekspozycji zabytkowego założenia”. Przedmiotem ochrony w strefie konserwatorskiej jest historyczna ekspozycja zabytkowych obiektów i założeń. Cel ochrony w strefie konserwatorskiej to „zachowanie historycznej ekspozycji oraz ochrona lokalizacji zabytkowych obiektów i założeń”. W strefie należy wprowadzić następujące ustalenia: przed realizacją zamierzenia inwestycyjnego należy zasięgnąć opinii państwowej służby ochrony zabytków; istniejący układ zieleni należy ochraniać, utrzymać oraz w miarę możliwości dążyć do przywrócenia historycznej

formy zieleni towarzyszącej; dopuszcza się remont, modernizację oraz przebudowę obiektów; przy pracach ziemnych wskazany nadzór archeologiczny;

Teren strefy „E” obejmuje:

- 1) tereny doliny rzeki Bierawki w Bełku w rejonie folwarku i zabytkowego kościoła,
- 2) teren przy folwarku w Debieńsku Wielkim,
- 3) teren w rejonie założenia dworsko – parkowego „Nowy Dwór”,
- 4) teren w rejonie kościoła w Stanowicach.

2.4. Strefa ochrony konserwatorskiej „K” - „strefa ochrony krajobrazu”. Przedmiotem ochrony w strefie konserwatorskiej jest historyczna sylweta zabytkowych obiektów i założeń i jej miejsce w krajobrazie kulturowym; Cel ochrony w strefie konserwatorskiej to „zachowanie historycznego krajobrazu oraz ochrona sylwety zabytkowych obiektów i założeń”. W strefie należy wprowadzić następujące ustalenia: przed realizacją zamierzenia inwestycyjnego należy zasięgnąć opinii państwowej służby ochrony zabytków; istniejący układ zieleni należy ochraniać, utrzymać oraz w miarę możliwości dążyć do przywrócenia historycznej formy zieleni towarzyszącej; dopuszcza się remont, modernizację oraz przebudowę obiektów; przy pracach ziemnych wskazany nadzór archeologiczny;

Teren strefy „K” obejmuje:

- 1) teren zabudowań Szybu „Jan” Kopalni „Dębieńsko”,
- 2) teren stawów łańcuchowych związanych z Huta „Waleska”,
- 3) teren dawnego folwarku w Stanowicach,
- 4) cmentarz przy ul. Parkowej w Czerwionce,
- 5) kościół wraz z terenem cmentarza przy ul. Pojdy w Leszczynach,
- 6) stary cmentarz przy ul. Pojdy w Leszczynach
- 7) cmentarz przy ul. Cmentarnej w Dębieńsku,
- 8) cmentarz przy ul. Głównej w Bełku,
- 9) cmentarz parafialny wraz z terenem kościoła w Stanowicach,
- 10) cmentarz w Książenicach,
- 11) cmentarz przy ul. Folwarcznej w Czuchowie,
- 12) obszar stożków odpadów pogórnictwa.

3. Obiekty postulowane do wpisu do gminnej ewidencji zabytków oraz do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

3.1. Obiekty świeckie (mieszkaniowe, usługowe, zabytki techniki)

- osiedle robotnicze w Czerwionce przy ul. Kościuszki i ul. Głowackiego;
- osiedle dozoru górniczego w Czuchowie przy ul. Młyńskiej;
- teren dawnego folwarku i gorzelni, (Bełk, ul. Majątkowa);
- zabudowę śródmieścia Czerwionki wokół osiedla robotniczego KWK „Dębieńsko”, wraz z zabudową wzdłuż ul. Furgota oraz terenem folwarku przy ul. Furgota,

- folwark Stanowice wraz z terenem zabudowy mieszkaniowej przy ul. Ściegiennego,
- teren kopalni „ Dębieńsko” w Czerwionce,
- osiedle robotnicze przy ul. Rybnickiej w Czuchowie,
- teren cegielni w Czerwionce przy ul. Leśnej;
- obszar obejmujący centrum Dębieńska Wielkiego wraz z pozostałościami założenia folwarcznego,
- budynki nadleśnictwa Paruszowiec w Przegędzy,
- dworzec w Palowicach,
- stację Leszczyń,
- stację Czerwionka,
- teren zabudowań Szybu „Jan” Kopalni „Dębieńsko”,
- teren stawów łańcuchowych związanych z Hutą „Waleska”,
- teren dawnego folwarku w Stanowicach

3.2. Obiekty sakralne (kościół, cmentarze, obiekty małej architektury)

Czerwionka:

- Krzyż Męki Pańskiej przy ul. Parkowej 1,
- Krzyż Męki Pańskiej przy ul. Furgoła 71,
- kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa przy ul. 3 Maja 36 (dawna cechownia),
- cmentarz przy ul. Parkowej w Czerwionce.

Leszczyń:

- stary cmentarz przy ul. Pojdy wraz z terenem przeniesionego kościoła i Krzyżem Męki Pańskiej,
- kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli przy ul. Pojdy 104 (ochrona w ramach ogrodzenia),
- kaplica słupowa przy ul. Pojdy 99.

Czuchów:

- kapliczka (z figurą Immaculaty) ul. 3 Maja 85,
- krzyż drewniany z żeliwną pasyjką ul. Rybnicka/ul. Szewczyka (ochrona wraz otaczającymi go dwoma drzewami),
- kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP ul. 3 Maja 98,
- cmentarz przy ul. Folwarcznej w Czuchowie.

Dębieńsko:

- krzyż Męki Pańskiej ul. Zabrzańska 76,
- postument z matką pasyjką - krzyż przydrożny ul. Kałuży 29,
- krzyż ul. Odrodzenia 24;
- cmentarz przy ul. Cmentarnej w Dębieńsku;

Bełk:

- figura św. Teresy od Dzieciątka Jezus, ul. Główna 51,
- figura NMP ul. Wolności/Bełkowska,
- teren obejmujący centrum Bełku z granicą biegnącą pomiędzy ulicami Główną, Wolności, Kościelną wraz z kaplicą grobową rodziny Germander (ul. Kościelna/ul. Wolności) usytuowaną na wzgórzu, budynkiem starej plebani przy drewnianym kościele i budynkami gospodarczymi w ramach ogrodzenia (ul. Kościelna) oraz krzyżem Męki Pańskiej usytuowanym przy ogrodzeniu kościoła p.w. św. Marii Magdaleny,

- krzyż Męki Pańskiej, ul. Główna 111,
- krzyż Męki Pańskiej, ul. Główna 133,
- kapliczka słupowa przy ul. Palowickiej (niedaleko nr 91),
- krzyż drewniany, ul. Główna 50a,
- krzyż drewniany, ul. Główna 92,
- cmentarz przy ul. Główniej w Bełku.

Książnice:

- krzyż Męki Pańskiej ul. Klimka/ul. Pojdy,
- krzyż drewniany z pasyjką wycinaną w blasze, ul. Klimka 48,
- krzyż drewniany z pasyjką wycinaną w blasze, w lesie, przy starej drodze rybnickiej, na skrzyżowaniu szlaków turystycznych,
- cmentarz w Książenicach.

Palowice:

- kapliczka p.w. św. Jana Nepomucena, ul. Wiejska (naprzeciwko nr 64, obok dworu),
- kapliczka słupowa, ul. Wiejska/ul. Woszczyka,
- krzyż Męki Pańskiej, ul. Wiejska 20,
- krzyż Męki Pańskiej, ul. Wiejska 104,
- krzyż Męki Pańskiej, ul. Woszczyka 29,
- krzyż Męki Pańskiej koło OSP,
- krzyż drewniany z figurą Jezusa Chrystusa wycinaną w blasze, w lesie (na niebieskim szlaku),
- krzyż drewniany, ul. Kolonia 30.

Przegędza:

- krzyż Męki Pańskiej, ul. Powstańców 9 (wraz z otaczającymi go dwoma drzewami),
- krzyż Męki Pańskiej, ul. Mikołowska 54,
- kaplica cmentarna obok kościoła p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, ul. Mikołowska,
- kaplica słupowa, ul. Mikołowska 44,
- kaplica słupowa, ul. Mikołowska 55.

Stanowice:

- krzyż Męki Pańskiej ul. Zwycięstwa 4,
- krzyż Męki Pańskiej ul. Zwycięstwa 76,
- kaplica słupowa ul. Zwycięstwa 96,
- kaplica słupowa ul. Zwycięstwa 60,
- cmentarz parafialny wraz z terenem kościoła w Stanowicach.

Szczejkowice:

- kaplica przy ul. Rybnickiej koło nr 8,
- krzyż Męki Pańskiej przy ul. Rybnickiej 8,
- krzyż Męki Pańskiej przy ul. Leśnej 1,
- krzyż drewniany z żeliwną pasyjką przy ul. Wiejskiej 86,
- krzyż drewniany z pasyjką wycinaną w blasze przy ul. Palowickiej 1.

VI. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Według danych GUS na dzień 31.XII.2006 roku stałe zameldowanie w gminie Czerwionka – Leszczyny posiadało 40.954 osób. Na przestrzeni ostatnich kilku lat liczba osób zameldowanych na pobyt stały powoli, ale systematycznie spadała. Ten spadkowy trend dotyczył tylko terenów miejskich, gdyż liczba mieszkańców sołectw w tym okresie systematycznie rosła. Ludność zamieszkująca tereny wiejskie stanowiła na koniec 2006 roku prawie 30,5% ogółu mieszkańców gminy (12.485 osób).

Gęstość zaludnienia dla gminy jest nieco niższa od średniej wojewódzkiej (377 osób/km²) i wynosi 358 osób/km². Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 20,1%, ludność w wieku produkcyjnym 64,6%, a ludność w wieku poprodukcyjnym 15,3% ogółu mieszkańców. Wskaźniki te zbliżone są do gmin ościennych i nieco lepsze od średniej wojewódzkiej.

Tab. Podstawowe dane demograficzne gminy na tle gmin ościennych i województwa

		Czerwionka-Leszczyny	Knurów	Orzesze	Województwo
powierzchnia	km ²	115	34	84	12 334
liczba ludności	osoba	40 954	40 031	18 710	4 655 682
ludność na 1km ²	osoba	358	1 171	224	377
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	103	105	103	107
udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem					
w wieku przedprodukcyjnym	%	20,1	19,9	20,9	18
w wieku produkcyjnym	%	64,6	67,6	63,4	65,6
w wieku poprodukcyjnym	%	15,3	12,6	15,8	16,5

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego Gospodarstw Domowych z 2002 roku w gminie Czerwionka – Leszczyny funkcjonowało 14.493 gospodarstw domowych, wśród których najwięcej było gospodarstw jednorodzinnych składających się z czterech i więcej osób (30,2%) oraz gospodarstw dwuosobowych (23,7%). Głównie źródło utrzymania gospodarstw domowych stanowiła działalność pozarolnicza (38,8%), znaczna liczba ankietowanych gospodarstw (32,4%) wskazała jako źródło utrzymania dochody z tytułu emerytury pracowniczej, kombatanckiej, rolniczej i pochodnych.

Zasób mieszkaniowy gminy stanowi 13.765 mieszkań, spośród których 62,8% stanowi własność osób fizycznych. Najwięcej mieszkań znajdowało się w budynkach wybudowanych w latach 1945 – 1970 (39,9%), oraz w budynkach z lat 1979 – 1988 (19,9%). W ogólnym zasobie mieszkaniowym najczęściej występują mieszkania o powierzchni 60 – 79m² (22,7%), oraz o powierzchni 40 – 49 m² (20,1%). Największa liczba mieszkań składa się z trzech (36,1%) i czterech (26,5%) izb.

Zaplecze edukacyjne gminy stanowi siedem szkół podstawowych oraz dwa gimnazja, do których uczęszczało łącznie 4231 dzieci (stan na 31.12.2006, dane GUS). Gmina posiada również dziewięć przedszkoli, w których przebywało 790 dzieci (stan na 31.12.2006, dane GUS). Realizację potrzeb mieszkańców

z zakresu szkolnictwa ponadgimnazjalnego zapewniają liceum ogólnokształcące, liceum profilowane, zasadnicza szkoła zawodowa, średnia szkoła zawodowa, technikum, uzupełniające liceum ogólnokształcące i szkoła policealna, zgrupowane w pięciu zespołach szkół. Uzupełnienie oferty gminnej stanowią szkoły ponadgimnazjalne w miejscowościach sąsiednich, w tym szczególnie w Żorach i Rybniku.

Realizację potrzeb z zakresu podstawowej opieki medycznej zapewniają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i prywatne praktyki lekarskie. Na terenie gminy funkcjonuje również dziewięć aptek i cztery punkty apteczne. Rejon gminy obsługiwała stacja pogotowia ratunkowego w Knurowie, a od połowy lutego 2007 roku karetka pogotowia stacjonuje przy ośrodku zdrowia w Czerwionce (ul. 3 Maja). Specjalistyczne usługi medyczne zapewniają szpitale w Knurowie i Rybniku.

Ogólna liczba osób pracujących w gminie zwiększyła się z 4208 osób na koniec 2002 roku do 4306 osób na koniec 2006 roku. Sytuacja na gminnym rynku pracy również ulega systematycznej poprawie. Liczba osób bezrobotnych powoli, ale systematycznie spada. Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne zmniejszyła się z 1793 w 2006 roku (stan na 30.06) do 669 w 2008 roku (stan na 30.06). Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego liczony jako stosunek procentowy liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne do liczby ludności w wieku produkcyjnym wynosił 2,5 (na dzień 30.06.2008) i był niższy o 1,7 w stosunku do roku poprzedniego.

Na koniec 2006 roku w systemie REGON zarejestrowanych było 2403 podmiotów gospodarczych.

W sektorze publicznym działalność prowadziły 134 przedsiębiorstwa (5,6% ogółu), reszta stanowiła własność prywatną. Wśród przedsiębiorców prywatnych 80,8% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 3,1% stanowiły spółki handlowe.

VII. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Jedne z większych zagrożeń dla części mieszkańców gminy i ich mienia stanowiła będzie eksploatacja pokładów węgla kamiennego. Prowadzona do 2000 roku przez kopalnię Dębieńsko eksploatacja węgla kamiennego spowodowała znaczne zmiany w morfologii terenu, co miało wpływ na niszczenie substancji budowlanej znajdującej się na jego powierzchni (deformacje ciągłe i nieciągłe, osiadania terenu, osuwiska, wypiętrzenia, przekształcenia hydrologiczne). Prowadzona eksploatacja powodowała powstawanie szkód zaliczanych do I, II i III kategorii terenu, lokalnie nawet do IV kategorii. Szkody te odczuwane były prawie na całym obszarze gminy, jednak po zaprzestaniu eksploatacji teren wyciszył się. W związku z tym budynki, których budowa rozpoczęła się po 2000 roku nie musiały posiadać zabezpieczeń na poszczególne kategorie szkód górniczych. Ponowna eksploatacja pokładów węgla spowoduje powstawanie takich samych zagrożeń, jakie występowały w trakcie funkcjonowania kopalni Dębieńsko. Projektowane dla nowej działalności wydobywczej kategorie szkód górniczych powinny się zamknąć w ich III kategorii (na niewielkich obszarach może występować kategoria IV). Brak zabezpieczeń w nowo powstałych budynkach powoduje konieczność ich wykonania, stosownie do prognozowanych kategorii szkód, celem ich ochrony przed degradacją. Na pozostałych terenach górniczych działalność wydobywcza prowadzona jest ciągle co najmniej od kilkunastu lat, w związku z czym nowo powstająca zabudowa jest odpowiednio zabezpieczana.

Bogata sieć hydrograficzna gminy powoduje, iż jej część położona w dolinach największych cieków, narażona jest na niebezpieczeństwo powodzi. Strefy bezpośredniego zagrożenia powodzią zostały wyznaczone dla rzek Bierawka i Ruda. Największe potencjalne zagrożenie powodzią dotyczy Bierawki, która płynie przez centrum gminy. Bierawka jest w przeważającej części wyregulowana, miejscami płynąc wąskim, obudowanym korytem. Naturalny przebieg zachowuje Ruda, która płynie na granicy gminy z miastem Rybnik, przez teren CKKRW. Żadna z rzek nie posiada obwałowań przeciwpowodziowych. Największe zalewiska powstały podczas powodzi, która miała miejsce latem 1997 roku, a dotychczas prowadzona ochrona przeciwpowodziowa okazała się wystarczająca. W stanie obecnym wylewające rzeki nie zagrażają zabudowie, rozlewając się przede wszystkim na pola i łąki. Prognozuje się, iż prowadzona obecnie, jak również projektowana nowa eksploatacja górnicza spowoduje powstawanie lokalnych podtopień i zalewisk związanych z osiadaniami terenu. Przewiduje się możliwość wystąpienia stagnacji wód powierzchniowych w powstających nieckach poeksploatacyjnych, głównie w dolinie Bierawki, zaś w północnej części gminy przewidywane są lokalne podtopienia. Działalność górnicza i związane z tym osiadaniami terenu wymusiły również konieczność regulacji większości koryt rzek i potoków. W związku z rozpoczęciem eksploatacji złóż w kopalni Dębieńsko I konieczna będzie przebudowa części koryt cieków wodnych, celem zapobieżenia piętrzeniu się wód.

Zagrożeniem dla części zabudowy oraz środowiska gminy jest również budowana autostrada A1, która przebiegała będzie przez środkowy obszar gminy, w układzie północ – południe. Zagrożenia dla terenów zurbanizowanych to głównie uciążliwości związane z emisją hałasu komunikacyjnego oraz zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego związane ze spalaniem paliw w transporcie drogowym. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego wynikające z budowy i funkcjonowania autostrady, to przerwanie istniejących relacji pomiędzy poszczególnymi komponentami środowiska oraz zmiana krajobrazu.

VIII. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

1. Potrzeby gminy

Kierunki rozwoju gminy i związane z tym potrzeby rozwojowe zostały sformułowane w *Strategii rozwoju gminy i miasta Czerwionka – Leszczyny na lata 2007 – 2020*. Nakreślone w tym opracowaniu główne cele strategiczne i kierunki rozwoju to:

- stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorstw w gminie, w oparciu o zasoby własne i zewnętrzne,
- rozwój bazy i zasobów ludzkich w sferze społecznej,
- ochrona wartości przyrodniczych i kulturowych i poprawa ich atrakcyjności tak, aby służyły dalszemu rozwojowi gminy,
- rozwój cywilizacyjny społeczności gminy umożliwiający aktywne życie we współczesnym świecie.

Wytyczone cele i kierunki rozwoju znalazły odzwierciedlenie w pozostałych dokumentach dotyczących polityki rozwojowej miasta. Ich kontynuację i uszczegółowienie odnaleźć można między innymi w zapisach planu miejscowego, *Wieloletnim Programie Inwestycyjnym gminy i miasta Czerwionka – Leszczyny*,

Lokalnym Programie Rewitalizacji dla miasta Czerwionka – Leszczyń, jak również w planach rozwoju sołectw. Wyznaczone zatem zostały tereny pod inwestycje przemysłowe i rozwój różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego. Równocześnie prowadzona jest modernizacja infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Gmina zgłosiła również zapotrzebowanie na nowe tereny inwestycyjne w pobliżu węzłów autostrady A1 w Bełku i Dębieńsku. W wizji rozwoju gminy należy więc uwzględnić szansę, jaką stwarza lokalizacja na jej obszarze dwóch węzłów autostradowych i wskazać tereny dla lokalizacji nowych działalności gospodarczych oraz ustalić zasady ich zagospodarowania. Tak znaczna presja mieszkańców na tworzenie nowych terenów budowlanych wynika z trwających procesów suburbanizacji i związanych z tym oczekiwań dotyczących sprzedaży działek budowlanych. Natomiast potrzeby mieszkańców w sferze gospodarki przestrzennej, należy dostrzegać głównie w umożliwieniu tworzenia nowych miejsc pracy oraz zwiększeniu dostępności do usług i wypoczynku.

2. Potrzeby mieszkańców

Mieszkańcy zgłosili 219 wniosków związanych z prowadzoną procedurą zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Poza formalną procedurą spłynęły jeszcze 342 wnioski dotyczące studium. Zdecydowana większość wniosków mieszkańców dotyczyła przekształcenia terenów rolnych lub leśnych na tereny z prawem zabudowy. Prawo zabudowy dotyczyło najczęściej zabudowy jednorodzinnej i usługowej, kilka wniosków dotyczyło możliwości budowy zagrody rolniczej. Niewielka liczba wniosków dotyczyła kwestii pozostawienia terenów w rolniczym użytkowaniu oraz możliwości zalesienia gruntu.

3. Możliwości rozwoju gminy

Gmina dostrzega możliwości swojego rozwoju na kilku płaszczyznach, w wydzielonych obszarach strategicznych:

- a) gmina jako miejsce do mieszkania:
 - atrakcyjność terenów pod zabudowę,
 - atrakcyjne położenie względem sąsiednich aglomeracji,
 - rozwinięta sieć drogowa,
 - rozwinięta baza edukacyjna,
 - dobrze rozwinięta sieć handlowa i usługowa,
- b) gmina jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej:
 - istniejące tereny pod działalność gospodarczą,
 - istniejąca infrastruktura przemysłowa,
 - dogodne położenie komunikacyjne, które dodatkowo zyska na atrakcyjności po oddaniu w użytkowanie autostrady A1 (lokalizacja dwóch węzłów na terenie gminy),
 - dogodne połączenie kolejowe – linia Katowice – Racibórz,
- c) gmina jako miejsce do odwiedzenia:
 - liczne zabytki architektury, także przemysłowej,

- rozwinięta sieć ścieżek rowerowych i tras turystycznych,
- baza hotelowa, rekreacyjna i gastronomiczna.

Wymienione wyżej atuty gminy sprawiają, iż jawi się ona jako korzystna alternatywa jako miejsce do zamieszkania dla mieszkańców okolicznych miast. Szczególnie chodzi tutaj o obszary sołectw.

IX. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH ORAZ OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

1. Ochrona zasobów przyrodniczych

W myśl ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku utworzono na obszarze gminy następujące formy ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej:

- park krajobrazowy *Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich* (CKKRW) utworzony w 1993 roku i obejmujący zachodnią, południową i południowo – wschodnią część gminy,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Koncerz” ustanowiony przez Wojewodę Śląskiego w listopadzie 2008 r.
- jedenaście pomników przyrody ożywionej:
 - lipa drobnolistna w Stanowicach, obok kościoła,
 - dąb szypułkowy w Leszczynach, pomiędzy ulicami ks. Pojdy i Polną (osiedle mieszkaniowe *Karlik*),
 - dąb szypułkowy w Bełku, przy drodze do Czerwionki,
 - dąb szypułkowy w Bełku, obok kościoła pod wezwaniem Św. Marii Magdaleny,
 - kasztanowiec zwyczajny – aleja 67 drzew w Dębieńsku Wielkim, w pasie drogowym ul. Bełkowskiej,
 - platan klonolistny w Leszczynach,
 - lipa drobnolistna w Książenicach, przy ul. Klimka,
 - lipa drobnolistna w Szczekowicach, przy ul. Gliwickiej,
 - dąb szypułkowy w Stanowicach, przy ul. Leśnej,
 - kasztanowiec zwyczajny w Palowicach, przy ul. Wiejskiej,
 - więz górski w Czuchowie, w parku dworskim,
- pomnik przyrody nieożywionej – głąz narzutowy o obwodzie 550 cm (*głąz Alojzego Adamca*).

W grudniu 2008 roku gmina złożyła wniosek o zmianę granic parku krajobrazowego CKKRW w celu wyłączenia z obszaru parku terenów, na których planuje się eksploatację złóż węgla kamiennego. Propozycja zmiany granic została pokazana na załączonym schemacie.

Program ochrony środowiska, jak również opracowanie ekofizjograficzne, kładą nacisk na fakt, że w gminie brak jest małoobszarowych form ochrony przyrody, chroniących całe ekosystemy. Jednocześnie wskazują kilka obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych, które winny zostać taką ochroną objęte. Proponuje się zatem utworzenie rezerwatu przyrody, trzech zespołów przyrodniczo – krajobrazowych, i stanowiska dokumentacyjnego.

Tab. Proponowane formy ochrony przyrody na terenie gminy Czerwionka – Leszczyiny.

L.p.	Nazwa obiektu	Forma ochrony	Cel ochrony	Uwagi
1	Głębokie Doły	Rezerwat przyrody	Naturalne płaty żywej buczyny karpackiej oraz grądu subkontynentalnego - z licznymi chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny	Projekt rezerwatu przyrody złożony w biurze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Katowicach (w trakcie opiniowania)
2	Dolina Potoku Książenickiego (Łęg Książenicki)	Zespół przyrodniczo -krajobrazowy (obszar chronionego krajobrazu)	Cenne przyrodniczo fragmenty łąk i lasów łęgowych	Teren Parku Krajobrazowego „ Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich "
3	Stawy łańcuchowe	Zespół przyrodniczo –krajobrazowy „Pojezierze Palowickie”	Dobrze zachowane fragmenty lasów, liczne rzadkie gatunki flory błotnej i bagiennej, zespół śródleśnych niewielkich stawów jako element krajobrazu kulturowego -pozostałości dawnej cysterskiej gospodarki stawowej	Teren Parku Krajobrazowego „ Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich "
4	bez nazwy	Stanowisko dokumentacyjne	Odstąpienie utworów karbońskich z dużą ilością skamieniałości - wyrobisko pocegielniane w Stanowicach, ul. Leśna	

Zgodnie z pismem Prezydenta Miasta Rybnika należy również rozważyć kontynuację form ochrony przyrody występujących na terenie miasta Rybnika, tj. użytku ekologicznego „Świerk”.

2. Zagrożenia geologiczne

Na terenie gminy (jak zostało to określone w opracowaniu ekofizjograficznym) nie występują tereny zagrożone lub predysponowane do osuwania się mas ziemnych. W związku z tym nie zachodzi konieczność uwzględnienia w opracowaniu ograniczeń w zainwestowaniu terenu związanych z tym zagadnieniem.

X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA DOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH

1. Złóża kopalin

Na terenie gminy występują udokumentowane złoża surowców mineralnych. Gmina posiada w swoich granicach złoża kruszyw naturalnych, węgla kamiennego, soli kamiennej oraz surowców skalnych (piasku budowlanego). Największe znaczenie spośród wymienionych wyżej surowców posiada węgiel kamienny, który zaliczany jest do wysokiej jakości węgla koksujących. Złoża węgla kamiennego występują pod większością gminy, nie obejmując tylko Szczekowic, Palowic i południowej części Bełku.

Przemysłową eksploatację zasobów węgla kamiennego prowadzi się obecnie w ramach wyznaczonych dwóch terenów i obszarów górniczych:

- Ormontowice (KWK Budryk),
- Szczygłowice (KWK Szczygłowice).

Znaczny stopień zaawansowania prac zmierzających do budowy kopalni *Dębieńsko I* spowodował, że został wyznaczony jej teren i obszar górniczy. Nowy teren i obszar górniczy wyznaczony w koncesji nie pokrywa się z obszarem i terenem górniczym zlikwidowanej kopalni *Dębieńsko*. Prognozuje się, że możliwe do wydobycia zasoby węgla w tym terenie górniczym wynoszą około 100 mln ton. Dodatkowo, zgodnie z postanowieniem koncesji, eksploatacji będą podlegały również zasoby metanu jako kopaliny towarzyszącej. Przewiduje się, że okres eksploatacji złóż wynosić będzie około 50 lat.

Poza pokładami węgla kamiennego eksploatacji podlegają również piaski i żwiry. Surowce te występują między innymi w rejonie *Dębieńska*, *Przegędzy*, *Palowic* i *Szczekowic*. W rejonie doliny *Rudy*, kierunku *Żor* występują złoża kruszywa naturalnego, których północną granicę wyznacza linia kolejowa. Złoża soli kamiennej występują w południowej części gminy (rejon *Szczekowic*, *Palowic* i *Bełku*), rozciągając się w trójkącie *Orzesze – Żory – Pszczyna*.

2. Tereny górnicze

W myśl ustawy *Prawo geologiczne i górnicze* z dnia 4 lutego 1994 roku zostały wyznaczone na terenie gminy następujące obszary i tereny górnicze:

- Ormontowice (KWK Budryk),
- Szczygłowice (KWK Szczygłowice),
- *Dębieńsko I*.

Wyżej wymienione tereny i obszary górnicze zostały utworzone w celu umożliwienia eksploatacji pokładów węgla kamiennego, jak również metanu jako kopaliny towarzyszącej.

W celu eliminacji lub zmniejszenia wpływów eksploatacji górniczej na ważniejsze elementy miasta zostały ustanowione w złożach filary ochronne:

- zakładu głównego i koksowni,
- szybu V – Zachodniego,

- szybu VI – Nowego,
- osadnika nr 13 w pokładzie 326/2,
- cegielni przy ulicy Leśnej w pokładzie 327,
- ulicy Furgoła w pokładzie 327,
- budynków mieszkalnych i pawilonu handlowego w pokładzie 328.

Projektowana eksploatacja pokładów węgla w obrębie terenu górniczego *Dębieńsko I* obejmie swoimi szkodliwymi wpływami głównie dzielnice Czuchów, Dębieńsko, Czerwionka i Leszczyzny (a także fragmenty miast Rybnik i Knurów). Prognozuje się występowanie odkształceń terenu odpowiadających maksymalnie III kategorii terenu górniczego. Ta kategoria szkód dotyczyła będzie obszarów położonych głównie w dzielnicach Czuchów i Dębieńsko, gdzie szkody zaliczane do III kategorii w największym stopniu obejmą obszary zabudowane. Obiekty budowlane znajdujące się na terenie obszaru górniczego *Dębieńsko I*, a które zostały wzniesione przed 2000 rokiem, posiadają zabezpieczenia na wpływy eksploatacji górniczej zaliczanej do II i III kategorii szkód. Obiekty wzniesione po 2000 roku będą wymagały wykonania takich zabezpieczeń, gdyż po zaprzestaniu eksploatacji w kopalni *Dębieńsko* zabezpieczenia te nie musiały być wykonywane. Planowane wpływy eksploatacji górniczej w okresach lat 1 – 5, 6 – 25 i 26 – 50 działalności kopalni zostały przedstawione na załączonych schematach.

Zasięg terenów górniczych i przewidywane wpływy eksploatacji zostały pokazane na załączonych ilustracjach przedstawiających prognozy wpływów do roku 2020 oraz w poszczególnych etapach działalności kopalni „Dębieńsko 1”.

3. Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych znajdujące się na terenie gminy i miasta Czerwionka – Leszczyzny wchodzi w skład *Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych*. Zbiorniki wód podziemnych zaliczane do UPWP to czwartorzędowy główny poziom wód użytkowych w postaci *UPWP Q_I Rejonu Górnej Odry* oraz karboński poziom wodonośny w postaci *UPWP C_{II} Mikołów – Sosnowiec*. Czwartorzędowy poziom wodonośny drenowany jest przez cieki powierzchniowe w zlewni Bierawki i Rudy, a w części tego piętra dodatkowo ciśnienie wody obniża konieczność odwadniania szybów zlikwidowanej kopalni *Dębieńsko*. W niektórych miejscach gminy wody podziemne z karbońskiego poziomu wodonośnego wypływają na powierzchnię w postaci źródeł (rejon Książenic i Szczejkowic). Pod wschodnią częścią gminy znajduje się czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych *Bełk*, który posiadał kiedyś rangę *Głównego Zbiornika Wód Podziemnych*, a który obecnie nie jest uwzględniany.

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina i Miasto Czerwionka – Leszczyzny zaopatrywane jest w wodę z kilku źródeł i kierunków. Przez teren gminy przebiegają magistrale wodociągowe Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów:

- ϕ 1200 Orzesze – Rybnik – Pszów
- ϕ 800 Rybnik – Czuchów
- ϕ 500 Żory – Knurów

Magistrala ϕ 1200, to tranzyt wody z systemu „Dzieńkowice” do zbiorników wody pitnej o pojemności 50 000 m³ w Pszowie.

Magistrala ϕ 800 i ϕ 500 to źródła pozyskiwania wody dla miasta.

Ponadto na terenie gminy znajdują się dwa lokalne ujęcia wody w:

- Palowicach (obsługuje sołectwo Palowice),
- Bełku (obsługuje częściowo Bełk, Dębieńsko oraz kopalnie).

Sołectwo Książenice posiada dwa połączenia ϕ 160 z dzielnicą Kamień miasta Rybnika oraz zasilanie od wschodu z kierunku ϕ 800. Czuchów bazuje na rurociągach ϕ 800 i ϕ 500. Dębieńsko zaopatrywane jest rurociągiem ϕ 200 z Czuchowa i ϕ 100 z Leszczyń. Leszczyzny bazują na poborze wody z rurociągu ϕ 800. Czerwionka pozyskuje wodę w rurociągu ϕ 500. Stanowice zaopatrują się w wodę z rurociągu ϕ 500. Przegędza bazuje na rurociągu ϕ 800. Bełk poza lokalnym ujęciem powiązany jest w rejonie Stanowic z rurociągiem ϕ 500 wodociągiem ϕ 150.

Palowice poza lokalnym ujęciem powiązane są wodociągiem ϕ 110 przez Pnie z Bełkiem.

Szczykowice bazują na rurociągu ϕ 500 biegnącym w kierunku Żor.

Ocenia się, że długość sieci wodociągowej wynosi 310 km, w tym rozdzielczej 183 km, a przyłączy 127 km. Przebiegi sieci naniesiono na mapie w skali 1:10 000.

2. Kanalizacja sanitarna i deszczowa

Na terenie dzielnicy Czerwionka znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 6300 m³/d. Ścieki doprowadzane są z dzielnic Czerwionka w sposób pompowy, a z dzielnicy Leszczyzny grawitacyjno-pompowy. Sieć kanalizacji obejmuje około 50 % mieszkańców, co wynika ze skanalizowania głównie zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej skupionej w dzielnicach centralnych. Stara część sieci kanalizacyjnej pełni funkcję kanalizacji ogólnospławnej.

Długości sieci wynoszą:

- sieć kanalizacji sanitarnej 24,1 km
- sieć kanalizacji ogólnospławnej 24,7 km
- sieć kanalizacji deszczowej ok. 26 km

Opracowany został wstępny projekt kanalizacji sanitarnej dla sołectw Bełk i Palowice.

Dostępne przebiegi sieci naniesiono na mapie w skali 1:10 000.

3. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy i miasta brak jest sieci gazociągów wysokiego ciśnienia. Przebiegają przez teren gazociągi podwyższonego ciśnienia relacji:

- Sobieszowice – Świerklany DN 500 GN 1,6 MPa, bez rozbioru na obszarze gminy,
- Przegędza – Knurów DN 400 GN 1,6 MPa, z rozbiorem na obszarze poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe:
 - DN 150 CN 1,6 MPa do SRP Dębieńsko ul. Biernata
 - DN 150 CN 1,6 MPa do SRP Leszczyzny ul. Pojdy
 - DN 150 CN 1,6 MPa do SRP Leszczyzny ul. Dworcowa
 - DN 250 CN 1,6 MPa do SRP Dębieńsko ul. Parkowa
- Przegędza – Bełk DN 300 CN 1,6 MPa z rozbiorami na obszarze poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe:
 - DN 100 CN 1,6 MPa do SRP Bełk
 - DN 100 CN 1,6 MPa do SRP Stanowice
 - DN 200 CN 1,6 MPa do SRP Przegędza

Występuje też powiązanie stacji „Stanowice” ze stacją „Dębieńsko” gazociągiem ϕ 160 CN 0,28 MPa średniego ciśnienia zasilającym stacje „Furgata” i „Wyzwolenia”. Dostawa gazu dla mieszkańców odbywa się siecią niskoprężną.

Całość sieci pokazano na mapie w skali 1:10 000.

4. Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy i miasta istnieją dwa duże źródła energii cieplnej:

- ciepłownia w dzielnicy Leszczyzny
- energociepłownia w dzielnicy Czerwionka.

Ogółem długość sieci ciepłowniczej wynosi 11 km.

5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez teren miasta i gminy przebiegają linie napowietrzne wysokich, średnich i niskich napięć. Część stacji transformatorowych zasilana jest z sieci kablowej.

Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Południe SA eksploatują na obszarze gminy linie elektroenergetyczne 220 kV następujących relacji:

- Wielopole – Kopanina, Wielopole – Moszczenica
- Wielopole – Kopalnina, Kopanina – Liskovec
- Kopanina – Liskowiec, Wielopole – Moszczenica.

W pasie 25 m od osi linii w obie strony nie należy budować budynków mieszkalnych oraz lokalizować obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Zabrania się sadzenia pod linią zieleni wysokiej również w pasie 10 m licząc od skrajnego przewodu.

Firma Vattenfall eksploatuje linie 110 kV relacji:

- Wielopole – Foch
- Wielopole – Przyszowice

- Szczygłowice – Wielopole
- Leszczyń – Wielopole
- Odsalanie – Wielopole
- Dębieńsko – Odsalanie
- Chódów – Dębieńsko
- Aniołki – Szczygłowice

Na terenie gminy i miasta zlokalizowane są dwie stacje elektroenergetyczne:

- SE 110/20 kV „Leszczyń”
- SE 110/20 kV „Dębieńsko”

Stacje te zasilane są z rozdzielni 400/220/110 kV „Wielopole” i „Halemba”

W zakresie średnich napięć eksploatacyjnych jest 188 stacji transformatorowych o łącznej mocy 35 MVA. Zaleca się dla linii 110 kV pozostawić wolny od zabudowy pas 15 m, aż do skrajnego przewodu wraz z pasem pod linią. Dla linii 20 kV zaleca się pozostawienie pasa 16 m bez zabudowy. Wkroczenie z inwestycją w w/w pasy ochronne wymaga wcześniejszych uzgodnień z właścicielem linii.

Wymienione sieci oraz lokalizacje stacji transformatorowych pokazano na mapie 1:10 000.

Wykaz stacji wraz z ich parametrami znajduje się w dokumentacji oraz dostępny jest na mapie cyfrowej w bazie danych obiektów.

6. Gospodarka odpadami

Mieszkańcy gminy i miasta objęci są zorganizowanym systemem wywozu odpadów komunalnych. Odpady gromadzone są w pojemnikach 110 litrowych, 1100 litrowych oraz w workach 105 litrowych o różnych kolorach w zależności od przeznaczenia.

Worki:

- biały z przeznaczeniem na szkło bezbarwne
- zielony z przeznaczeniem na szkło kolorowe
- żółty na plastik

Na terenach zabudowy wielorodzinnej rozlokowane są pojemniki umożliwiające podział odpadów na papier, szkło i tworzywa sztuczne oraz zbiórkę odpadów mieszanych.

Ocenia się, że w 2008 roku zebrano 280 ton odpadów wyselekcjonowanych na ogólną ilość 12.000 ton.

Z różną częstotliwością zbierane są odpady

- biodegradowalne
- wielkogabarytowe
- odpady niebezpieczne
- odpady azbestowe
- odpady budowlano-remontowe

Na terenie gminy w Zakładzie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej istnieje baza surowców wtórnych w której odpady zbierane selektywnie są doczyszczane. Zmieszane odpady komunalne lokowane są głównie na składowisku w Knurowie.

7. Komunikacja kołowa i kolejowa

Schemat układu dróg przedstawiony został na rysunku – „Komunikacja kołowa”.

Układ drogowy miasta i gminy tworzony jest przez:

- 1) wg klasyfikacji funkcjonalno-administracyjnej:
 - a) autostrada A1 w budowie jako droga krajowa,
 - b) drogi wojewódzkie:
 - droga Nr 925 – Rybnik – Orzesze
 - droga Nr 924 – Żory - Knurów
 - c) drogi powiatowe:
 - ul. Furgota
 - ul. Górnicza
 - ul. Przemysłowa
 - ul. Ks. Pojdy
 - ul. Armii Krajowej
 - ul. Cmentarna
 - ul. Rybnicka
 - ul. Szewczyka
 - ul. Odrodzenia
 - ul. Jesionowa
 - ul. Zabrzańska
 - ul. Prosta
 - ul. Ornontowicka
 - ul. Bełkowska
 - ul. Leszczyńska
 - ul. Wolności
 - ul. Palowicka
 - ul. Wiejska
 - ul. Klimka
 - d) drogi gminne własności Miasta i Gminy Czerwionka – Leszczyiny obsługujące istniejące tereny zabudowy
- 2) wg klasyfikacji klasy dróg:
 - a) budowana autostrada Gorzyczki - Gdańska,
 - b) drogi klasy „główna” – ciąg drogowy Nr 925 tj. ulice Mikołowska, Zwycięstwa i Główna oraz ciąg drogowy Nr 924 tj. ulica Gliwicka,
 - c) drogi klasy „zbiorcza” tj. ulice:
 - Robotnicza
 - Adolfa Pojdy
 - Leszczyńska
 - Teofila Brzozy
 - Parkowa
 - Furgota
 - Przemysłowa
 - górnicza
 - Odrodzenia
 - Jesionowa
 - Zabrzańska
 - d) drogi klasy „lokalna” tj. ulice:
 - 1 Maja

- Palowicka
- Wiejska
- Dębowa
- Woszczycka
- Szeroka
- Szczekowicka
- Majątkowa
- Żorska
- Leszczyńska
- Powstańców Śl.
- Pierchały
- Dworcowa
- Armii Krajowej
- Nowy Dwór
- Zielona
- Nad Potokiem
- Folwarczna
- Swobody
- Wyspiańskiego
- Kałuży
- Bełkowska
- Grabowa
- Ornontowicka
- Cicha
- Miarki

e) drogi klasy „dojazdowa” obsługujące tereny poszczególnych form użytkowania terenów.

Głównymi problemami w rozwoju miasta i gminy w zakresie układu drogowego będą:

- „rozcięcie” dotychczasowego układu drogowego poprzez arterię autostrady A1 i uciążliwości funkcjonowania tego ciągu dla otoczenia,
- brak możliwości zapewnienia normatywnych linii rozgraniczających dróg na terenach zabudowanych w zależności od klas dróg:
 - drogi klasy „główna” – minimum 25,0 m
 - drogi klasy „zbiorcza” – minimum 20,0 m
 - drogi klasy „lokalna” – minimum 12,0 m
 - drogi klasy „dojazdowa” – minimum 10,0 m
- występujące skrzyżowania dróg z liniami kolejowymi w jednym poziomie.

Problemem miasta i gminy szczególnie w rejonach osiedli mieszkaniowych jest brak zaplecza komunikacyjnego w postaci parkingów zbiorowych, garaży i parkingów w poziomie terenu.

Osiedla mieszkaniowe nie są przystosowane do zapewnienia miejsc parkowania dla aktualnej liczby samochodów osobowych.

Brak jest na obszarze miasta i gminy garaży zbiorowych i dużych parkingów strategicznych.

W opracowywanym studium niezbędne będzie wskazanie rejonów dla lokalizacji parkingów w otoczeniu osiedli mieszkaniowych oraz przyjęcie zasad rozwiązywania problemu zaplecza parkingowego.

W istniejącym układzie drogowym usytuowane są 4 stacje paliw. Charakterystyczny jest brak stacji paliw przy głównym ciągu drogowym na kierunku wschód – zachód (droga wojewódzka Nr 945).

Szansą rozwoju gminy jest usytuowanie na jej obszarze realizowanych obecnie węzłów autostradowych „Bełk” i „Dębieńsko”. Tereny wokół tych węzłów z racji międzynarodowej dostępności komunikacyjnej są atrakcyjne dla lokalizacji działalności usługowych i logistycznych.

Układ komunikacji kolejowej pokazano na schemacie „Komunikacja kolejowa”.

Układ ten tworzą:

- linie kolejowe PKP:
 - Katowice – Rybnik z przystankami kolejowymi „Czerwionka”, „Czerwionka – Dębieńsko” i „Leszczyń”
 - Zabrze – Makoszowy – Leszczyń
 - Pszczyńa – Rybnik – z przystankiem kolejowym „Szczyrkowice”
- linie przemysłowe:
 - do terenów byłej kopalni „Dębieńsko” aktualnie rozebrany jest odcinek linii do Knuruwa,
 - z kopalni „Budryk” do Knuruwa.

Aktualnie nieczynna jest linia kolejowa PKP Pszczyńa – Żory – Orzesze – Katowice, która przebiegała w rejonie Palowic.

W rejonie byłej kopalni „Dębieńsko” oraz w otoczeniu kopalni „Budryk” i „Szczygłowice” istnieją rozbudowane bocznice kolejowe.

Dyrekcja Polskich Kolei Państwowych nie zgłosiła żadnych uwag do studium dotyczących układu kolejowego. Biorąc jednak pod uwagę konieczność poszukiwania tras dla uzyskania prędkości 120 km/h dla pociągów towarowych i 160 km/h dla pasażerskich pociągów kwalifikowanych rozważana jest modernizacja dla tych potrzeb linii C-E 65 na odcinku Tarnowskie Góry – Rybnik – Pszczyńa – zgodnie z umowami europejskimi AGTC.

Przejęcie takiego wariantu realizacji tej linii powodowałoby konieczność ustanowienia wzdłuż jej przebiegu obszaru ograniczonego użytkowania – co wiąże się z wyłączeniem niektórych terenów z możliwości zabudowy.

8. Komunikacja zbiorowa

Komunikacja zbiorowa realizowana jest w zdecydowanej większości przez komunikację autobusową. Na załączonej ilustracji pokazano trasy komunikacji autobusowej PKS i MPK, które obsługują całość obszarów zurbanizowanych miasta i gminy.

Komunikacja kolejowa ma o wiele mniejsze znaczenie jako obsługa komunikacji zbiorowej. Aktualnie brak jest bezpośredniego dostępu do linii kolejowych w sołectwach: Palowice, Dębieńsko Stare, Dębieńsko i Książenice.

9. Komunikacja rowerowa

Komunikacja rowerowa na obszarze miasta i gminy nabiera coraz większego znaczenia zarówno jako forma rekreacji, ale również jako powiązanie komunikacyjne pomiędzy poszczególnymi miastami, dzielnicami i sołectwami.

Na załączonej ilustracji pokazano główne trasy komunikacji rowerowej oraz szlaki turystyczne.

Są to następujące trasy rowerowe:

- pierwszorzędna – Nr 2 – Rybnik – Czerwionka – Orzesze
- pierwszorzędna – Nr 10 – Rybnik – Szczekowice – Żory
- drugorzędna – nr 301 – Leszczyny – Żory
- drugorzędna – Ornontowice – Dębieńsko – Bełk – Palowice – Woszczycy,
- lokalna Nr 305 – Orzesze – Palowice – Żory

W w/w układzie tras rowerowych wzmocnienia wymaga powiązanie Czerwionki z Leszczynami jako wiodącymi jednostkami osadniczymi pięć wyznaczonych tras rowerowych przebiegających na kierunku wschód – zachód zostanie przecięte przez budowę, a następnie funkcjonowanie autostrady A1. W studium należy ustalić konieczność funkcjonowania tych tras oraz wskazać możliwości ich kontynuacji.

Trasy rowerowe uzupełniane są o 3 wyznaczone szlaki turystyczne. Są to:

- szlak Nr 1 – „Stulecia Turystyki”
- szlak Nr 2 – „Początków Hutnictwa ROW”
- szlak Nr 3 – „Historii Górnictwa Górnośląskiego”

Szlaki nr 2 i Nr 3 przecięte są przez autostradę.

10. Ograniczenia wynikające z funkcjonowania autostrady A1

Budowa autostrady A1, a szczególnie węzłów autostradowych „Bełk” i „Dębieńsko” tworzy szanse dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Szansa ta jednak wywoływała będzie ograniczenia w zagospodarowaniu miasta i gminy wynikające z:

- przerwania dotychczasowych powiązań komunikacyjnych
- stworzenia bariery pomiędzy wschodnią i zachodnią częścią gminy,
- uciążliwościami hałasu eliminującymi znaczne tereny z możliwości zabudowy.

Zgodnie z warunkami wskazania lokalizacyjnego wydanego przez Wojewodę Śląskiego wymagane jest zachowanie następujących odległości od krawędzi jezdni autostrady dla nowej zabudowy mieszkaniowej:

- 60 m dla zabudowy jednorodzinnej
- 150 m dla zabudowy jednorodzinnej intensywnej
- 250 m dla zabudowy wielorodzinnej.

XII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Na obszarze gminy występują zadania o charakterze ponadlokalnym. Zadaniem takim jest, zgodnie z decyzjami Wojewody Śląskiego nr RR-AG.III/JL/5344/1-2a/03 oraz nr RR-AG.III/JL/5344/1-2b/03 z dnia 3 kwietnia 2003 roku, lokalizacja autostrady płatnej A1. Zgodnie z decyzją wojewody władze gminy muszą uwzględnić w swoich zamierzeniach i decyzjach planistycznych obszar ograniczonego użytkowania wzdłuż autostrady, który zgodnie z pismem Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad powinien wynosić:

- 60 m od krawędzi jezdni autostrady jako obszar zagrożeń gdzie należy wykluczyć zabudowę mieszkaniową związaną ze stałym pobytem ludzi
- 150 m od krawędzi jezdni autostrady jako granice uciążliwości akustycznej dla zabudowy mieszkaniowej i związanej ze stałym pobytem ludzi, które należy poszerzyć do 250 m na obszarach intensywnej zabudowy.

Ponadlokalne cele publiczne dotyczą działań o znaczeniu powiatowym, wojewódzkim i krajowym. Cele publiczne szczegółowo określa ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 1997, nr 115, poz. 741). Poza autostradą A1, w przypadku miasta i gminy Czerwionka – Leszczyń, celami publicznymi są:

1. Wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, budowa i utrzymanie tych dróg,
2. Wydzielanie gruntów pod linie kolejowe, oraz ich budowa i utrzymanie,
3. Budowa i utrzymanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń związanych z ich funkcjonowaniem,
4. Budowa i utrzymywanie urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków,
5. Budowa oraz utrzymanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronę przed powodzią, a także regulacja i utrzymanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych będących własnością Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego,
6. Opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
7. Budowa i utrzymanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych,
8. Wydobywanie kopalni stanowiących własność Skarbu Państwa,
9. Zakładanie i utrzymanie cmentarzy.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego ujęto również zadania pod nazwą *Budowle regulacyjne na Odrze swobodnie płynącej i w dorzeczu Warty. Naprawa i modernizacja wałów w dorzeczu Odry wraz z Wartą*. Zadanie to dotyczy również rzek Bierawki i Rudy.